

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЖУРНАЛІСТИКИ
КАФЕДРА ЖУРНАЛІСТИКИ**

Кваліфікаційна робота бакалавра

на тему «Історична проблематика журналістських аудіопроектів»

Виконав: студент 4 курсу, групи 6.0610-2ж
спеціальності 061 журналістика
освітньої програми «Журналістика»

Миронюк Д. М.

Керівник: к.соц. ком., доц. *Любченко Ю. В.*

Рецензент: к.філол.н., доц. *Усманова О. В.*

Запоріжжя 2024

ЗМІСТ

Реферат.....	3
Завдання.....	4
Вступ.....	6
Розділ 1. Історичні подкасти: розмаїття теми та підходи до створення.....	7
1.1. Розвиток красномовства у Стародавньому світі.....	7
1.2. Вплив ораторського мистецтва в історії. Український прошарок подкастів на історичну тему.....	15
Розділ 2. Супровідна записка до творчого проєкту.....	22
2.1. Опис та обґрунтування творчого проєкту.....	22
2.2. Опис цільової аудиторії та особливостей просування продукту....	25
2.3. Формально-змістові характеристики проєкту.....	25
2.4. Особливості оформлення проєкту.....	26
2.5. Технічні і програмні засоби.....	26
2.6. Зв'язок із творчим доробком (портфоліо).....	28
Висновки.....	29
Список використаної літератури.....	31
Додаток А. Список матеріалів, створених у межах реалізації творчого проєкту.....	33
Додаток Б. Список матеріалів портфоліо.....	34
Декларація академічної доброчесності.....	49
Abstract.....	50

РЕФЕРАТ

Тема кваліфікаційної роботи бакалавра: «Історична проблематика журналістських аудіопроектів»

Обсяг основного тексту: 25 сторінок.

Кількість використаних джерел – 16.

Мета роботи – створити подкаст про історичні постаті, що стали відомі завдяки своєму ораторському мистецтву.

Для досягнення мети дослідження ми виконали такі **завдання:**

- 1) узагальнити знання про ораторське мистецтво як спосіб переконання в історичному контексті;
- 2) розглянути український ринок подкастів, присвячених історичній темі;
- 3) створити подкаст про історичних постатей, що володіли ораторським мистецтвом.

Об'єкт дослідження – українські подкасти на історичну тему.

Предмет дослідження – формально-змістові характеристики подкастів про історичні постаті.

Формально-змістові характеристики проекту. Творчим проектом є подкаст на історичну тему. Цикл нараховує 5 випусків на історичну тематику хронометражем до 12 хвилин кожний. У епізодах використовуються засоби художнього монтажу. Реалізований проєкт розглядає історичний контекст із точки зору ораторського мистецтва та його значення для історичних подій.

Ключові слова: історія, ораторське мистецтво, риторика, виступ, подкаст, епізод.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет журналістики
Кафедра журналістики
Рівень вищої освіти – бакалавр
Спеціальність 061 журналістика
Освітня програма «Журналістика»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
Чернявська Л. В.

«17» травня 2023 року

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ БАКАЛАВРА СТУДЕНТОВІ
Миронюку Данилу Максимовичу

1. Тема роботи – «Історична проблематика журналістських аудіопроектів» («Historical issues of journalistic audio projects»), керівник роботи – Юлія Валеріївна, к. соц. ком., затверджені наказом ЗНУ від «08» грудня 2023 року № 2086-с.
2. Строк подання студентом роботи – 31 травня 2024 р.
3. Вихідні дані до роботи – праці таких дослідників: І. Гузенко, А. Железняк, А. Михальська, Н. Осипова, Н. Подоляка.
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): 1) узагальнити знання про ораторське мистецтво як спосіб переконання в історичному контексті; 2) розглянути український ринок подкастів, присвячених історичній темі; 3) створити подкаст про історичних постатей, що володіли ораторським мистецтвом.
5. Консультанти розділів роботи

	Прізвище, ініціали та посади консультанта	Завдання видав (дата, підпис)	Завдання прийняв (підпис)
Вступ	Любченко Ю. В., доц.	25.12.2023	
1 розділ	Любченко Ю. В., доц.	22.01.2024	
2 розділ	Любченко Ю. В., доц.	13.02.2024	
Висновки та додатки	Любченко Ю. В., доц.	03.05.2024	

6. Дата видачі завдання – 12 грудня 2023 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Скласти графік виконання роботи, визначити мету, завдання, об'єкт, предмет дослідження.	23.12.23	Виконано
2	Написати попередній варіант вступу і змісту. Дібрати наукову літературу, визначити емпіричні джерела.	22.01.24	Виконано
3	Опрацювати літературу, написати теоретичну частину, оформити список літератури	13.02.24	Виконано
4	Доробити творчий проєкт, скласти його опис та обґрунтування.	23.03.24	Виконано
5	Сформувати список творчого доробку, написати всі інші підрозділи практичної частини.	27.04.24	Виконано
6	Написати висновки і остаточний варіант вступу.	3.05.24	Виконано
7	Оформити всі додатки.	18.05.24	Виконано
8	Пройти рецензування. Здати роботу на нормоконтроль.	25.05.24	Виконано
9	Виправити недоліки оформлення і здати роботу на кафедру.	31.05.24	Виконано

Студент _____ Д. М. Миронюк

Керівник роботи _____ Ю. В. Любченко

Нормоконтролер _____ М. В. Чабаненко

ВСТУП

Ораторське мистецтво та красномовство – потужні інструменти впливу на людську свідомість. З появою медіа можливість людей доносити власну думку та переконувати маси ще більше зростає. Спочатку з газет, згодом через радіо, телебачення та зрештою, інтернет, люди можуть переконувати інших людей та схилити їх на свій бік бачення. У цій роботі ми розглянемо потужність впливу красномовства протягом історії та розглянемо приклади історичних подкастів. Подкасти як нове явище також може виступати майданчиком для просування власних думок. Таким чином, затребуваність формату зумовлює *актуальність* роботи.

Мета роботи – створити подкаст про історичні постаті, що стали відомі завдяки своєму ораторському мистецтву.

Для досягнення поставленої мети потрібно вирішити такі завдання:

- викласти історію зародження та розвитку красномовства;
- змалювати ситуації, коли красномовство слугувало інструментом для переконання людей;
- розглянути український ринок подкастів, присвячених історичній темі;
- створити подкаст з історичною тематикою та проблематикою.

Об'єктом дослідження є українські подкасти на історичну тему.

Предметом дослідження є формально-змістові характеристики подкастів про історичні постаті.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається з реферату, вступу, двох розділів, висновків та списку використаної літератури. Обсяг основної роботи – 25 сторінок. Список використаної літератури включає 16 найменувань (викладених на 2 сторінках).

РОЗДІЛ 1

ІСТОРИЧНІ ПОДКАСТИ: РОЗМАЇТТЯ ТЕМИ

І ПІДХОДИ ДО СТВОРЕННЯ

1.1. Розвиток красномовства у Стародавньому світі

Мова – потужний інструмент впливу на людину. І так само, мова та мовлення характеризують людину, формують її інформаційний простір, створюють відповідні наративи. Згадаємо хоча би приклад російсько-української війни, де існує два інформаційних простори – український та російський. Відповідно, з якого людина бере інформацію про певний перебіг подій, явища, ситуації, в такому контексті вона й перебуває. Не буде помилкою зазначити, що кожен з інфопросторів намагається дискредитувати інший, тому обидва вдаються до такої риторики та способу подачі інформації, яка якнайкраще підійде до тої чи іншої ситуації. Якщо в українському це свічення про злочини Російської Федерації та заклик тримати «інформаційну гігієну», то в російському – дезінформація та намагання розхитати українське суспільство.

Отже, на такому прикладі можна зазначити, що мовлення, риторика та наративи – потужний важіль впливу на людську свідомість. У цьому розділі ми розглянемо історичні події, які передували зародженню таких явищ як риторика та ораторське мистецтво. А також розглянемо декілька найвизначніших принципів риторики – давньогрецьку, давньоримську та риторику тогочасної Азії.

«Сучасна риторика – це теорія та майстерність ефективної (доцільної, гармонізуючої) мови», зазначає дослідниця А. Михальська у книзі «Основи риторики» [2]. Сучасна риторика вивчає загальні принципи мовленнєвої поведінки, які застосовуються в різних ситуаціях спілкування та сферах діяльності. Вона досліджує, як можна використовувати ці принципи для досягнення ефективного мовлення у різних сферах діяльності [2].

Риторика та красномовство зародилися у Давній Греції, де для цього були особливо сприятливі умови. Верховним органом у державі вважалися Народні

збори, хоча де-факто таким вони не були. На таких зборах політичний діяч звертався безпосередньо до народу, а важливу роль відігравали стиль мовлення та вміння виступати та «грати» на публіці. У часів політика Солона, в Греції утворився суд присяжних, де суддею міг стати будь хто віком від 30 років. Особливо сприятливим для красномовства це було тому, що «позивач сам був слідчим, а відповідач – захисником. Усе це відбувалося без ділових паперів, тільки в живих промовах» [7, с. 25-26].

Найбільшим теоретиком і вчителем красномовства у V ст. до н. е. у Стародавній Греції був Горгій. Його промови містили багато нових аспектів, які робили їх переконливішими для мас. «Речення з однаковими закінченнями, метафорами і порівняннями. Ритмічне членування мови і рима наближали мову Горгія до поезії. Ці прийоми зберегли назву “Горгіанські фігури”», зазначає І. Гузенко [11, с. 9-10].

Одним з найвизначніших учнів Горгія був Ісократ. Його стилю мовлення притаманні «пишнота періодів і чіткість логіко-ритмічної побудови промови». В Афінах, Ісократ заснував школу красномовства, що надавала послуги судам та різним політичним діячам, а також мала вплив на тогочасну філософію та мистецтво. «Ця школа виробила канон побудови ораторського твору, за яким твір поділяли на вступ, виклад теми, спростування аргументів опонента та висновки. Ісократ вперше підніс риторику на рівень дисципліни, що увінчує курс навчання», зазначає І. Гузенко [11, с. 10].

У IV столітті до н. е. Аристотель уже намагається систематизувати та упорядкувати риторику з точки зору філософії. За Аристотелем, риторика вивчає систему аргументів, які використовуються у мовленні, їх структуру та організацію. Для Аристотеля риторика є наукою, що тісно пов'язана з логікою, а найголовніше у ній – докази та переконання. У першій книзі «Риторики» він поділяв всі види промов на три жанри: судові (для обвинувачень та виправдань), епідейктичні/урочисті (призвані вихвалити або ганьбити), та дорадчі (ці промови застосовувались для ведення політичних справ та суспільного життя).

Найбільш розповсюдженим та важливим у ті часи був дорадчий жанр красномовства [7, с. 40-41].

Видатним оратором Древньої Греції був Демосфен. Він не мав обдарованості від природи, проте прагнув опанувати красномовство та ораторське мистецтво. Демосфен був хворобливим хлопцем, його плечі нервово здригувались від туги, його голос був не надто сильний, а мова була нечітка та з постійними задишками. Проте, завдяки постійним тренуванням власного голосу, артикуляції та жестикуляції, Демосфен таки зміг стати визначним оратором та політичним діячем, який неодноразово очолював управління Давньогрецькою державою. Вдалим прикладом його красномовства можна вважати численні виступи, як наприклад цикл промов проти македонського царя Філіпа II. Або ж, показовим являється приклад, коли Демосфен через суд власними силами зміг повернути собі спадщину, яку після смерті його батька привласнили опікуни Демосфена [7, с. 32-35].

Не менш значущим з історичної точки зору є розвиток ораторського мистецтва у Стародавньому Римі. Там красномовство застосовувалось у багатьох сферах – законодавстві, політиці, владі, нею мали вправно володіти консули та сенатори. «Основним методом навчання у римських риторичних школах було заучування кращих промов видатних грецьких і римських ораторів та їх декламація. Навчальними посібниками були збірки декламацій (тексти зразків з техніки риторики) та риторичні задачки з різноманітними завданнями з побудови промов», зазначає І. Гузенко [11, с. 10]. Як зазначає А. Железняк, «для римської ментальності не був характерний культ гарного слова, звукової гармонії, насолоди пишномовністю», як це було у Греції. Застосування було більш практичним, переважно, у політиці [2]. Хоча багато римських ораторів, що будуть зазначені нижче, навчалися красномовству по грецьким лекалам, у підсумку вони переосмислювали грецький досвід та подавали власне бачення риторики як явища.

Відомим давньоримським оратором був Цицерон – учень полководця та діяча Красса, який виховував учня у традиціях грецького красномовства.

Цицерон вважав своїми найголовнішими чеснотами у житті мудрість, справедливість, мужність та помірність, які він втілював у промовах. За Цицероном, ораторське мистецтво базується на «досконалому знанні предмета, якщо за промовою немає глибокого змісту, засвоєного оратором, то словесне вираження – порожня балаканина», зазначає А. Железняк, посилаючись на М. Микитюка. Оратор повинен був мати природне обдарування до мистецтва, вивчати теорію та опанувати вправи на практиці. Цицерон вважав, що красномовство це не мета, а форма політичної діяльності і від держави залежить розвиток красномовства. Стосовно цього, Цицерон створив свої трактати «Про оратора», «Брут» та «Оратор» [2].

Діонісій Галікарнаський був послідовником грецького напряму красномовства. У творі «Про сполучення слів» він зазначав, що більшість письменників, які були філософами та ораторами, «добирають гарні і відповідні до змісту вирази, проте непродумано і без смаку поєднують їх». Через це художність тексту переважає над його наповненням, що робить текст беззмістовним. «Із руйнуванням правильного сполучення слів руйнується сила і краса промови», описує А. Железняк логіку Діонісія. Красномовство, за Діонісієм, поділяється на три стилі – строгий, середній та вишуканий або на три роди зв'язування слів – строге, квітчасте, загальне [2].

Римський оратор Квінтіліан відомий своєю 12-титомною працею «Риторичні настанови». В ньому він затверджує власну систему доведень та спростувань, звертається як до класичної риторики, так і описує власний ораторський досвід у викладацькій та судовій сферах. Він вважає, що вивчення правил не може зробити людину оратором, цитує А. Железняк дослідника О. Євченка [2]. На противагу Цицерону, який вимагав від оратора досконалу підготовку та знання предмета, Квінтіліан бачив оратора як людину, яка «обдарована розумом від природи, прикрашена витонченими і різноманітними знаннями, високоморальна, оратор – стиліст» [2].

В останні століття існування Римської імперії настала криза. Цицерон, який вважав, що стан держави та ораторство нерозривно пов'язані, не

помилився. З часом, красномовство поступово втрачає «суспільне значення і стимул, стає все більш формальним, виявляється лише у словесних хитрощах. Легка, природна манера мови була втрачена, що викликало численні нарікання на адресу риторики. Культивування слова як мистецтва спричинило за собою забуття її основної функції – функції носія думки», зазначає А. Железняк [2].

Розглянемо також приклади ораторського мистецтва у стародавній Малій Азії. У тогочасній Індії багато літератури було присвячено релігії та науці, так само було достатньо прикладів художньої літератури. Форма, в якій подавалася література була здебільшого поетична. На основі цього, в Стародавній Індії сформувалася «одна з найзначущих у світовому масштабі науково-філологічних шкіл». Вони не спиралися на грецьку чи римську риторику, натомість, мали власні посібники з ораторського мистецтва – «Поетичні прикраси». «Риторичне й художнє не розрізняли, фонетичні та стилістично-синтаксичні прийоми ототожнювали з атрибутами художнього слова. Давньоіндійська поетика містила елементи, які можна трактувати і як риторичні прийоми», зазначає І. Гузенко [11, с. 8].

Яскравим прикладом юридичної риторики Давньої Індії можна вважати закони Ману та подібні кодекси, які мали наставляти громадян виконувати свої громадські, релігійні та моральні обов'язки. Проте, не зважаючи на історичну цінність з точки зору вивчення тогочасної риторики, містилося у цих кодексах чимало контрарверсійних аспектів. Зокрема, соціальний розподіл за чотири варнами – жерці, воїни, торгівці та фермери, слуги та робітники. Останні зазнавали постійного знущання, що і закріплювалось такими документами та підтримувалось соціальним устроєм [3, с. 60-61].

Приблизно у III тис. до н. е. у Стародавньому Китаї відбувся розвиток літератури та ієрогліфічної писемності, які сформували «витонченість звичаїв і ускладнену церемоніальність у спілкуванні». Того часу з'являються записи промов царів, які потім були об'єднані у збірки, такі як «Книга передань», «Промови царів» та «Промови царств, що борються». У цих текстах автори зверталися до своїх попередників та наставляли майбутні покоління правителів.

У збірках також знаходилися приклади військового красномовства та дипломатичних виступів [11, с. 9].

Визначними для Стародавнього Китаю є праці філософа Конфуція, який вважається зачинателем китайської дидактики – стиль педагогіки, який вивчає вплив освіти на учня. «Конфуцій вбачав основу життя у дотриманні церемоніалів, покликаних оберігати існуючий лад, забезпечувати гуманність. Усе це стало передумовою виникнення та розвитку риторичної традиції», пише І. Гузенко. Праці Конфія несли морально-етичний посыл риторика морально-етичного характеру. На риторику філософа багато в чому спиралася тогочасна художня література Стародавнього Китаю. «Серцевиною конфуціанського літературного тексту є власне риторика, пряме повчання, життєві приклади. До промов ставили такі вимоги: лаконічність, розумова й емоційна насиченість, відповідальність за кожне слово», зазначає І. Гузенко [11, с. 9].

Таким чином, можемо побачити, що риторика зароджувалася в багатьох країнах Давнього світу і багато в чому спиралася не лише на прикладі інших шкіл риторики, а й на культуру та традиції цих країн, що робило кожен з підходів до красномовства та ораторства – особливим. В подальшій історії багато видатних ораторів спиратимуться саме на стандарти, прописані ще в часи зародження риторики.

Середньовіччя увійшло в історію як період великого домінування релігії над іншими сферами суспільного життя, тож саме на релігійній риториці ми і зосередимось.

Традиції ораторського мистецтва, які започаткували давньогрецькі та давньоримські оратори, не збігалися із новим устроєм суспільства, адже «у середні віки ораторське мистецтво розвивалося переважно в руслі церковної проповіді, оскільки церква була основним осередком культури» [5, с. 22]. Християнство проповідувало беззаперечну віру в Бога та наслідування певним канонам, що було протиріччям до установок про переконання та донесення власної думки до мас. Робили це тепер переважно тільки церковні діячі. Проте, перші проповідники все ж використовували прийоми Давньої Греції та Риму,

використовуючи їхні методи». Це була вже сформована та досліджена сфера, на яку було просто спиратися. Проте, використання таких методів суперечило ідеї церкви, тому релігійне красномовство згодом набуло рис гомілетики, яка базувалася на виключно на «тлумаченні Біблії через проповідь чи повчальну бесіду» [5, с. 22].

Видатним красномовцем Середньовіччя був Августин, один родоначальників християнської філософії історії та західної церкви. Свої переконання він описав у праці «Сповідь». Головна його думка полягала у тому, що він надавав підґрунтя ідеям, чому у суспільстві існує нерівність. Свої ідеї він аргументував тим, що такий устрій йде від божественного, а також пояснював нерівність «зіпсованістю природи людини в результаті гріхопадіння перших людей», зазначає Н. Подоляка [10, с. 37-38].

Вчення Августина зосереджувалось також на постійній боротьбі «двох градусів» – «града божого», який складається з послідовників християнства, та держави, яка прагне «матеріальних благ та визискують праведних». Звичайно, Августин був прихильником «града божого», тому наголошував що в подальшій історії саме вона переможе державу. Такі вчення цінувалися, адже метою церкви було не тільки переконати вірян у своїй правоті, а й схилити світську владу під їхнє керівництво [10, с. 38].

Інший мислитель, Фома Аквінський, був найбільш впливовим богословом у Західній Європі пізнього середньовіччя, чиї вчення стали офіційною ідеологією католицизму. Свої погляди Фома формував на основі вчень Аристотеля «про необхідність ставити на перший план інтереси держави». Фома наголошував, що суспільство «має складатися з різних верств: більшість людей мусять займатися фізичною працею, а меншість – розумовою, а також керувати суспільством». Людина мусила сумлінно та беззаперечно виконувати надані їй обов'язки, бо вони були призначені їй Богом [10, с. 38].

«Фома Аквінський жив у епоху, коли католицька церква, яку очолював папа, мала величезну владу. Ураховуючи те, що в цей період розпочався процес створення національних держав, він висловлював думку, що держава є

божественним установленням. А найліпшою найприроднішою формою світської влади він уважав монархію», пише Н. Подоляка [10, с. 38].

В епоху Відродження в суспільстві почали з'являтися настрої, які відсахувались від церковних доктрин та вимагали вирішувати проблеми більш сучасними шляхами. Насамперед, нові ідеї виступали проти тотального впливу на державу з боку католицької церкви та тої моралі, яку затверджувала церква. Тому широкої популярності набули гуманістичні ідеї, які проповідували людиноцентричність, посуваючи з цього місця Бога. Важливими аспектами гуманізму стали освіченість та пізнання світських наук, що протиставлялося богословським вченням [5, с. 30]. «Невипадковим вбачається й повернення до ідей античності. Люди епохи Ренесансу по-іншому сприйняли філософію і культуру класичної доби античності – менш упереджено, звертаючи свою увагу на захоплення природою, її красою, у тому числі й людською», зазначає О. Олійник [9, с. 23-28].

Цицерон, якого ми вже згадували раніше, став «головним об'єктом захоплення і наслідування для європейської риторики», а навколо вчень оратора «в епоху Відродження виник справжній культ», зазначає А. Железняк. За вченням Цицерона, ораторське мистецтво мало величезний вплив на суспільні маси та допомагало управлінню ними. За ним, «будь-який державний і громадський діяч повинен володіти мистецтвом публічної мови» [2].

З розвитком капіталістичних відносин у феодальному суспільстві, почали розвиватися й нові ідеологічні й культурні погляди. У цей період характерною була філософія гуманізму, яка перш за все оспівувала права людини на свободу та щастя. Це виражалася, зокрема, в літературі.

В багатьох аспектах, гуманісти епохи Відродження почали звертатися до античної культури, якою нехтували, хоча багато в чому і надихалися, християнські оратори середньовіччя. Для культури Відродження було характерне повернення до античної та давньоримської філософії, яку намагалися втілити та поєднати з християнською вірою. Проте, церкву все таки намагалися позбавити тотального впливу на людську свідомість та науку [10].

Велика французька буржуазна революція 1789-1793 рр. розпочала нову епоху в історії ораторського мистецтва. Її зачинателями були політичні ватажки мас – Олівер Кромвель, Максиміліан Робесп'єр, Жорж Жак Дантон, Жан-Поль Марат, які були чудовими ораторами і спиралися, знову ж таки, на принципи античного красномовства. «У теорії ораторського мистецтва наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст. більше уваги приділяється врахуванню психологічного впливу особистості оратора, емоційного впливу слова. Публічні виступи (промови) як засіб політичного впливу на маси стали об'єктом вивчення вченими, їх приваблюють проблеми, пов'язані з впливом мови, переконанням, навіюванням та іншими аспектами дієвості усного слова», зазначає Н. Осипова [8, с. 30].

Вона пише, що в той час склалися основи буржуазної теорії і практики, за допомогою яких можна було б вдаватися до маніпуляцій свідомістю народних мас та використовувати це у власних інтересах. Ораторське мистецтво стає важливим компонентом в політичній та ідеологічній боротьбі, та стає предметом вивчення у багатьох навчальних закладах [8, с. 30]. Знову можна простежити повернення до давніх ідей, коли школи красномовства відкривали у Давніх Греції та Римі.

1.2. Подкасти про ораторське мистецтво: особливості реалізації

Ораторське мистецтво допомагало в різні часи переконувати людей, в цьому можна було засвідчитися з попереднього підрозділу. В цьому ж ми зосередимося на конкретних прикладах того, як в історії промови важливих людей впливали на суспільство та хід історії.

Так, наприклад, під час Великої французької революції 1789-1799 рр., провідні діячі та зачинателі вирізнялися великими ораторськими здібностями. Максиміліан Робесп'єр, зокрема, своїми промовами міг налаштувати людей на той настрій, який йому був потрібен. Коли під час революцій, король Людовик XVI намагався втікти. Коли ж його спіймали, Робесп'єр виступив із промовою на звинувачення монарха, зазначаючи що він створює контрреволюційну змову

разом із членами Національних зборів, щоби придушити бажання патріотів навести в країні лад. Робесп'єр зазначав, що для нього найважливішими ідеалами є істина, свобода та суспільство, та що зараз це намагаються зруйнувати. Промова справила неабияке враження на публіку. Короля Людовика XVI згодом стратили, проте і сам Робесп'єр протримався недовго – його почали ототожнювати із тим режимом, який він і сам намагався повалити. Тож, через півтора року після страти короля, стратили і самого Робесп'єра, що в очах суспільство виглядало як закінчення терору [1]. Як представник гуманістичної течії, Робесп'єр намагався базувати власні промови на конкретних фактах і не вдаватися до популізму. «Та горе тим, хто застосує проти свого народу терор, призначений для ворогів!.. Нехай загине негідник, який наважиться спаплюжити священне ім'я свободи та зловживати грізною зброєю, якою вона його наділила...», лунало в одній з його промов [1].

Ще одним видатним оратором в політичному середовищі виступає Вінстон Черчилль. Коли він обійняв посаду прем'єр-міністра Великобританії у травні 1940 року, становище британських сил на фронті тільки погіршувалось. Відповідно із цими новинами, настрої у суспільстві також набували чимраз більше розчарування та зневіри у силах власної країни. В ті часи, Черчиллівські промови неабияк мотивували людей продовжувати боротьбу. Одна з найвідоміших промов політика – та яку він виголосив 4 червня перед Палатою громад. У ній він закликав людей бути сильними та стійкими та зазначив, що їхня боротьба насамперед триває для свободи не тільки Великобританії, а й всього людства. Найпопулярнішою цитатою є слова про те, що «ми будемо битися на пляжах <...> ми ніколи не здамося», яка надовго закарбувалася у свідомості людей. Вона і досі є символічною, демонструючи всю стійкість Черчилля навіть у найскрутніші часи [16, с. 172-178].

Ще однією відомою промовою Черчилля є Фултонська, датована 5 березня 1946 року. У ній Черчилль зазначав, що «комуністична росія» відгороджується від усього світу, створюючи «залізну завісу» та загрожуючи демократію. Не дивлячись на те, що країни були союзниками у війні, Черчилль

все ж бачив у Радянському Союзі небезпеку, з його слів – «тиранію» цього режиму, якій треба покласти край, аби уникнути нових конфліктів [12]. Як добрий оратор, Черчилль спирався виключно на факти та міг передбачати майбутній розвиток подій, чому, припустимо, він навчився під час своєї багаторічної військової кар'єри. У підсумку так і вийшло – Радянський Союз незабаром вступив у Корейську війну, потім був союзником у В'єтнамській війні, а згодом почав іще одну – загарбницьку війну в Афганістані.

Важливими промовами у політичному контексті є також промови, що стосуються несправедливості у суспільстві, ті промови, що закликають до рівності. У середині ХХ сторіччя у США була досить поширена расова сегрегація, тож багато темношкірих лідерів виступали за надання рівних прав усім людям незалежно від кольору шкіри. Одним з найвідоміших лідерів був Мартін Лютер Кінг, а найвідомішою його промовою є та, яку він оголосив перед 250-ти тисячною аудиторією перед Меморіалом Лінкольна. «Виступ став визначальним та переломним моментом в історії Американського руху за громадянські права 1955–1968 років. Американським товариством ораторського мистецтва промова була визнана найкращою та найвідомішою у ХХ столітті», пишуть у Центрі громадянських свобод [15]. Кінг звернувся до порівняння людських прав із світовим ландшафтом – він казав, що мріє, аби «всі низини піднімуться, всі пагорби і гори опустяться, нерівні місцевості будуть перетворені на рівнини, викривлені місця стануть прямими» [15]. Зараз, через 60 років, ця промова нарешті втілилася у життя і мрія Кінга здійснилась. Тоді, вона сколихнула не одну тисячу людей та дала поштовх до просування інтересів національних меншин не тільки в США, а й в інших країнах світу.

Якщо ж звертатися до більш сучасних часів, важливо згадати промови президента України Володимира Зеленського, який з першого дня повномасштабного вторгнення Росії, виступає із доповідями у своїх соцмережах. На відео він не тільки мотивує людей, а й робить зведення важливих подій за день – як здобутків, так і проблемних питань. Таким чином він намагається змалювати ситуацію якомога чіткіше, не вдаючись до

подробиць. До того ж, інші промови Зеленського, як наприклад, перед Конгресом США, сприяли покращенню допомоги Україні та посиленню голосу країни на міжнародному рівні.

В контексті України слід також згадати й випадки, коли промови публічних осіб могли нашкодити людям. На початку вторгнення, тодішній радник Офісу президента Олексій Арестович створював ореол близької перемоги України та поразки Росії. А вираз «2-3 тижні» пізніше став ототожнюватися з хибними прогнозами та поганою обізнаністю в ситуації. Таким чином, можемо зазначити й зворотній бік ораторського мистецтва – не завжди за гарними словами криється гарний сенс.

В Україні після початку війни у 2014 році та ще більше після повномасштабного вторгнення, почав збільшуватися попит на все українське. В тому числі, увага українців почала звертатися й до історії у різному вигляді, будь то книжки, телепрограми чи лекції. Подкасти теж не залишилися осторонь. Премія СЛУШНО, яку заснувала платформа Megogo, має спеціальну категорію «Найкращий подкаст про історію та суспільство», у якій проекти отримують відзнаку від Megogo та на основі голосування серед слухачів. За результатами голосування СЛУШНО 2023, вибір слухачів припав на подкаст УТ-2, який частково зачіпає тему історії [13]. В ньому ведучий Юрій Федоренко спілкується із різними гостями, випуски також розділяється за категоріями, як то «твр», «Освіта» та «Гарне питання».

Відзнаку Megogo у категорії «Найкращий подкаст про історію та суспільство» за 2023 рік отримав проєкт «Культурний трибунал» від The Ukrainians Audio. Подкаст розповідає «про великі українські імена культури, мистецтва, науки, про колекції світового рівня, які російська імперія впродовж століть привласнювала собі», а за мікрофоном працює журналістка та сценаристка Яна Супоровська. Подкаст має дуже детально пропрацьований звуковий образ – майже до кожного речення ведучої знаходиться відповідна звукова підложка. Подкаст нараховує 5 повноцінних випусків, кожен з яких присвячений різному вкраденому чи знищеному об'єкту/постаті української

історії – Остромировому Євангелію (1 випуск), інженеру-проектувальнику Сергію Корольову (2 випуск), місту Батурич (5 випуск) тощо. В останньому, до речі, запрошеним гостем був експрезидент України Віктор Ющенко.

Загалом, якщо проаналізувати категорію Megogo «Найкращий подкаст про історію та суспільство», з 41 подкасту можна нарахувати 12, які дотичні до тематики історії [13]. Декілька з них ми розглянемо детальніше, щоб краще зрозуміти тематику та спрямованість цих проєктів.

«Без брону» – подкаст від проєкту Локальна історія, де ведучим виступає історик та археолог Віталій Ляска. Подкаст нараховує вже 156 випусків, кожен з яких присвячений певному контексту в українській історії. Порушуються різні теми: стереотипні думки про українців, відомі постаті (Данило Апостол – 155 випуск, Іван Франко – 14 випуск, Євген Коновалець – 113 випуск), українці у контексті війни, вплив різних народів на формування України (кельти – 85 випуск, сармати – 87 випуск, германці – 124 випуск), До обговорень часто запрошують також інших істориків, які більше знаються на тій чи іншій темі. Тривалість випусків зазвичай не перевищує 2 годин.

Подкаст «ФемФікшн» від Маргарити Жиліної присвячений видатним жінкам, які залишили свій вклад в світовій історії. Як зазначається в описі, в цьому проєкті вони можуть отримати ще більше свободи вираження власних поглядів, «якої, можливо, їм не вистачало за життя...» [4]. Кожен епізод описує життя, шлях, світогляд та думки однієї видатної жінки. Перші 9 епізодів зачіпали жінок з усього світу (останній такий випуск припав на 23 лютого 2022 року), а подальші 18 вже оповідали про визначних українок з різних сфер. Письменницям присвячені епізоди про Марко Вовчок (20 випуск) та Олену Пчілку (19 випуск), воїнкам – про Олену Степанів (10 випуск) та Марусю Соколовську (11 випуск), мисткиням – Соломії Крушельницькій (15 випуск) та Марії Примаченко (14 випуск). Мета подкасту – згадати видатних жінок та визначити їхній внесок у світову та українську історію, намагання висвітлити, можливо, забуті історії відомих особистостей.

Подкаст «комік+історик» створений, як зрозуміло з назви, коміком Феліксом Редькою та історичний мотиватором (як він сам себе називає) Євгеном Мурзою. Обидва ведучих «легко та невимушено спілкуються про минуле» [6]. І саме зв'язка коміка та людини, яка добре знається на історії, створює це легке сприйняття інформації, яка подається у форматі звичайної розмови між друзями чи знайомими. Періодично ведучі запрошують до себе гостей, як це сталося у випуску про період розвалу Радянського Союзу, коли гостем випуску став журналіст Дмитро Гордон. Слід зазначити, що саме випуски з гостями, стабільно стають найбільш популярнішими у проєкті, якщо спиратися на перегляди епізодів на платформі YouTube. Так, найбільше переглядів зібрав епізод про історію українського селянства із учасником гурту «Курган і Agregat» Амілем Насіровим (293 тис.). У проєкті ведучі звертаються до різних часових відрізків та досліджують як глобальні події (Голодомор, історія Польщі, історія Росії), так і окремих особистостей (Володимир Великий, княгиня Ольга, Нестор Махно). Нерідко ведучі звертаються і до теми сучасної української історії, як наприклад у випусках про створення Укрзалізниці чи заснування бригади спеціального призначення «Азов» [6].

Ще одним з яскравих представників подкастів про історію є «ПостГрушевський» від проєкту LEGIO Historica. Автором подкасту є координатор LEGIO Євгеній Шатілов, а співведучим виступає Павло Корцуб. Наразі виходить 2 сезон, а загальна кількість епізодів сягає 21. У випусках автори теж підходять до нетипових тем, звертаючись до вузьких аспектів історії. Так, наприклад, один з випусків був присвячений історії артилерії, а автори разом із гостем Іваном Стичинським проводили паралелі із сучасною російсько-українською війною, де артилерія відіграє далеко не останню роль. Майже в кожному випуску ведучі запрошують до себе гостя, який має знання у певній темі та інтерв'юють його та обговорюють із ним. Як зазначають в описі подкасту, в ньому розповідають «про події, людей чи явища з минулого, які досі не дають нам спокою» [14].

Подкаст «Як ми вижили» від Суспільного Мовлення присвячений темним сторінкам української історії. Перший сезон (10 епізодів) цілком присвячений депортаціям. Автори, історик Андрій Усач й культурна менеджерка Анна Яценко, змальовують покроковий шлях депортованих українців – від виселення, дороги та умов, в яких жили депортовані, до зберігання традицій, повернення на батьківщину та життя після депортації. Ведучих також супроводжують й самі депортовані люди, які згадують ті часи та розповідають власну історію депортації. Другий ж сезон присвячений Україні в контексті Другої світової війни, де так само ми чуємо не тільки ведучих та запрошених гостей-істориків, а й голоси тих, кому вдалося пережити ту війну.

Загалом, можемо зазначити, що історичні подкасти користуються популярністю у слухачів, а самих проєктів – досить багато. Світова та українська історія – це нескінченне джерело тем для розповідей, дискусій та переосмислень, чим і користуються ведучі таких проєктів. Вони знаходять на вже відомі теми нові погляди, а на невідомі, натомість – проливають світло.

РОЗДІЛ 2

СУПРОВІДНА ЗАПИСКА ДО ТВОРЧОГО ПРОЄКТУ

2.1. Опис та обґрунтування творчого проєкту

Творчим проєктом до нашої кваліфікаційної роботи слугує подкаст «Історія творилася словами», присвячений красномовству та ораторському мистецтву. Ідея подкасту полягає у тому, щоб розглянути декілька показових промов різних людей з різних часів та розібратися чому саме їхні промови були такими вражаючими. Проте, для ширшого контексту ми також подавали і біографічну довідку до кожного з красномовців, розповідали його шлях, якими постатями (ораторами в тому числі) він надихався, хто був для нього прикладом. Подкаст налічує п'ять випусків, які тривають до 12 хвилин кожен. Випуски розташовані у історичній хронологічній послідовності та йдуть від Давньої Греції (там зародилося красномовство) до ХХ сторіччя.

У першому випуску ми розглянули постать Демосфена – видатного давньогрецького оратора. Він є одним з найвидатніших та найвідоміших ораторів, так як стояв ще у витоків красномовства. Демосфен не був обдарований від природи, тому йому приходилося старанно займатися, аби опанувати красномовство. У підсумку через свою наполегливу працю він зміг опанувати ораторське мистецтво. Це допомогло йому, скажімо, засудити власних опікунів, які прибрали до себе спадок його батька. У подальшому, Демосфен, за рахунок своїх здібностей, взяв участь в управлінні державою та керував нею під час багатьох заворушень та конфліктів. У випуску ми розглядаємо його Другу промову проти Філіпа. Цар у ті часи намагався загарбати Елладу мирними шляхами, схиляючи греків на свій бік. Промови Демосфена, хоч і не зупинили Філіпа у результаті, все таки дала зрозуміти грекам, що їхня бездіяльність буде вартувати їм дорого.

У другому випуску ми розглянули постать македонського правителя та полководця Александра Великого. Ще з дитинства він показав свій вольовий характер, тому батько Філіп (герой попереднього випуску) направив хлопця на

навчання до філософа Аристотеля. Вони з Александром заприятелювали та це дало майбутньому правителю неабиякі навички у спілкуванні й переконанні. Значну частину цього випуску займають військові досягнення Александра Великого, яких у нього було чимало. Цими прикладами ми вказуємо на нашого героя як на особистість. До того ж, військові здобутки плавно підводять нас до промови Александра біля міста Упі. Тоді його македонські війська хотіли підняти повстання проти свого полководця, бо їм здавалося, ніби він ставиться до іноземних бійців краще ніж до власних співвітчизників. Безперечно, Александр міг би придушити повстання й грубою силою, проте не став і натомість виступив перед ними з промовою. Він позначив загарбницькі досягнення Македонії не як власні, а як спільні успіхи його та його воїнів. Він присвятив їм всі їхні перемоги. А також наголосив на власному ставленні до своїх бійців, розповів їм про власну щедрість, що було цілковитою правдою. Після спічу будь-які розмови про заколот забулися, а полководець знову здобув прихильність власної армії.

У третьому випуску подкасту «Історія творилася словами» ми більше наблизилися до сучасності та розповіли про першого президента Сполучених Штатів Америки – Джорджа Вашингтона. Для майбутнього політика прикладом красномовства був насамперед давньоримський діяч Катон Молодший, якого Вашингтон вважав взірцем всіх римських чеснот. Тому політик намагався у всьому їм відповідати та зберігав ці настанови впродовж всього свого творчого шляху. Вашингтон мав блискучу військову кар'єру та під час боротьби за незалежність США від Великобританії, очолював війська. По закінченню війни він обійняв посаду президента Сполучених Штатів, потім пішов на другий термін. Йому пропонували піти й на третій, бо народ та політична верхівка його всіяко підтримувала та поважала, проте Вашингтон відмовився та на знак прощання з посадою та виходу на пенсію, проголосив свою відому «Прощальну промову». Це було уособлення всієї вдячності американському народові та настанови бути єдиними попри все. Вашингтон закликав насамперед уникати зовнішньополітичного впливу та плекати власну політику, з огляду на інтереси

американського народу. Цю промову і по сьогоднішній день читають у Конгресі США, на день народження першого Батька-засновника країни.

У четвертому випуску ми розглянули постать Вінстона Черчилля. Черчилль з дитинства був не найкращим оратором, проте завдяки вправним тренуванням значно зміг покращити власний голос та мову. Вінстон годинами вивчав промови Олівера Кромвеля, Вільяма Гладстона та промови свого батька, теж видатного політика та оратора. Це дало бажаний результат. Черчилль багато часу пропрацював військовим кореспондентом, до Першої світової став першим лордом адміралтейства, а вже під час конфлікту він сформував військово-повітряні сили Британії. Під час Другої світової, він також служив на флоті, проте у 1940 році обійняв посаду прем'єр-міністра Великобританії. Тогочасні настрої в країні були геть пригнічені та здавалося, що поразки перед нацистською Німеччиною неможливо уникнути. Тоді Вінстон Черчилль виступив зі своєю славнозвісною промовою перед Палатою громад. Він закликав народ бути єдиними та боротися що є сили до кінця та не опускати руки. Вінстон наголошував, що їхня країна стоїть на захисті насамперед свободи, тому вони будуть битися всюди, де прийдеться – на морях, на вулицях, на пагорбах. ТА наголосив, що Великобританія ніколи не припинить боротьбу. Ця промова неймовірно вразила як уряд, так і звичайний народ. Слова цієї промови невдовзі були у багатьох будинках по всій Великобританії.

П'ятий та останній випуск подкасту «Історія творилася словами» ми присвятили вченому та науковцю – астроному Карлу Сагану, який, до всього, має українське коріння. За плечима Карла Сагана чимало здобутків – він брав участь у дослідженнях Венери, Марса, Юпітера та Сатурна. Одним з найвідоміших його проєктів – платівки із записами земних звуків, які він закріпив на борту літальних апаратів «Вояджер 1 та 2». Таким чином він хотів презентувати людську цивілізацію інопланетянам. Саган відомий популяризатор науки – багато його книг ставали бестселерами, він часто виступав із лекціями перед звичайними людьми, попри критику з боку деяких науковців. Для випуску ми обрали його промову «Бліда блакитна цятка», яка присвячена планеті Земля.

На створення цієї промови, а згодом і однойменної книги, його надихнув фотознімок Землі, де вона – всього лише цятка у безкінечному оточенні космічних тіл. Саган підкреслював те, наскільки всі наші земні негаразди мізерні, порівнюючи із масштабами Всесвіту. Він зазначав, що людство ще нескоро колонізує інші світи, тому варто плекати Землю – наш єдиний, поки що, дім. І ставитися до нього з повагою.

Таким чином, ми розглянули кілька цікавих промов та ораторів, які існували у різні часи та по-різному реагували на ситуації, що оточували їх. Саме сила слова та майстерність ораторів і зробила ці промови такими значущими.

2.2. Опис цільової аудиторії та особливостей просування продукту

Цільова аудиторія, на яку ми розраховували, розробляючи цей проєкт, не має конкретних меж. Інформація, що подається у випусках, буде доступна та зрозуміла майже всім віковим категоріям. Однак, все ж є певні категорії людей, які, на нашу думку, будуть більш зацікавлені у подкасті.

Це, зокрема, люди, що цікавляться історією. В нашому проєкті багато інформації приділяється історичному контексту, в якому перебували герої наших випусків. Це робиться насамперед для занурення в атмосферу тих часів та кращого розуміння героїв наших випусків. Також, цей додатковий елемент зможе залучити більше аудиторії до прослуховування проєкту.

Якщо казати в загальних рисах, подкаст розрахований різну за віком аудиторію віком від 15 років. Це переважно люди, які цікавляться історією, окремими постатями, які свого часу відіграли важливу історичну роль.

І звісно ж, не можна не додати, що наш подкаст буде цікавий людям, які в цілому знаються на явищі подкастингу та проявляють інтерес до різних аудіопрограм у повсякденному житті.

2.3. Формально-змістові характеристики проєкту

Значна частина нашого проєкту, як і було зазначено раніше, присвячена презентації головного героя. В цьому криється своя важливість – людина,

малознайома із біографією певної історичної постаті, краще зрозуміє, хто вона така, чому та як саме вона вчиняла, що нею рухало та що нашттовхнуло сказати саме ці слова саме в цей момент. Тому ми приділяємо історичній довідці таку велику частину наших випусків – описуємо біографію та життєвий шлях, людей, які надихали героя, та обставини виголошення промови.

Меншу частину проєкту ми приділяємо безпосередньо промові. Не в останню чергу через те, що не бачимо сенсу подавати її повністю. Деякі з них надто об'ємні, як то Прощальна промова Джорджа Вашингтона – її обсяг майже 35 сторінок формату А4. Багато інформації ми переказуємо, вказуємо на ключові аспекти промови, спрощуючи сприйняття для слухачів. Однак, для більшого занурення, подаємо ми також декілька (завжди не більше двох) цитат, озвучених запрошеним спікером.

Для написання сценаріїв ми залучили багато різних інтернет-джерел, багато з них – англійською мовою.

2.4. Особливості оформлення проєкту

Проєкт виконано в аудіоформаті, так як із самого початку задумувався як подкаст. Для нас було важливим зробити прослуховування випусків приємним і ненав'язливим, тому перш за все використали підложку, яка не заважає сприйняттю матеріалу. Під час виголошення цитат, підложка зникає, щоб слухач відчув матеріал повністю. Для вступу та завершення ми використали іншу підложку, щоб відокремити текст ведучого від основної частини подкасту.

Між спічами ведучого ми вставили перебивки, це також спрощує сприйняття інформації у слухачів. Цитати озвучував Павло Фролов.

2.5. Технічні і програмні засоби

Для монтажу випусків подкастів ми використали програму Adobe Audition. Саме там ми звели всі записи голосу ведучого та спічів із цитатами. Вже під час монтажу ми змінювали будову файлів, обрізаючи та скорочуючи їх за потреби. Хронологічна послідовність записаних файлів не зазнавала змін. Так

само при роботі з підложкою, ми скорочували її та приглушали, аби на її фоні голос ведучого лунав гучніше та привертав увагу в першу чергу до себе.

У деяких моментах, наприклад на цитатах, ми прибирали підложку, виокремлюючи їх перебивками, щоб не відволікати слухача від сприйняття інформації.

Під час монтування проєкту ми прагнули підібрати відповідний звуковий образ індивідуально під кожен випуск. У кожному з п'яти випусків є сталі шуми та звуки. Кожен епізод починається та завершується однаково: шумом натовпу людей, який поступово зникає та переходить у основну підложку, а потім лунає голос ведучого. Основна підложка міститься у кожному епізоді для його початку та звершення. Також сталими є перебивки. Це шум перегортання сторінки. Окрім цього, ми вирішили додати окрему підложку на вислови ораторів, які зачитує актор. Це звук написання олівця на папері. Цей звук лунає у кожному випуску. Проте, підложку на розповідь про ораторів ми підбирали індивідуально під кожен історичну постать. Так, у першому епізоді про Демосфена лунає мелодія зі звучанням арфи, що характерно тому часу. У другому епізоді про Александра Македонського можна почути звучання ліри – музичного інструмента, який асоціюється із Давньою Грецією. Для третього епізода про Джорджа Вашингтона ми підбрали класичну американську мелодію із звучанням ударних, струнних та духових музичних інструментів. Четвертий випуск про Вінстона Черчіля містить у собі мелодію, характерну класичним британським музичним мотивам. І останній, п'ятий епізод про Карла Сагана розповідає про науковця у сфері астрономії, тож було підбрано підложку із космічними мотивами.

Підбір індивідуальної мелодії під кожен історичну постать було зроблено із метою кращого сприйняття матеріалу аудиторією та створенню атмосфери. А початок, кінець та перебивки залишились незмінними, щоб створити та закріпити пізнаваність нашого подкасту.

Для створення обкладинки для подкасту ми використовували інструментарій таких програм як Adobe Photoshop та Canva.

2.6. Зв'язок із творчим доробком (портфоліо)

Творчий доробок складається з одного матеріалу – це «Мобілізація, референдум у Херсоні або приєднання “ЛДНР”: яких перемог чекає путін до 9 травня». Матеріал був створений в рамках весняної практики 7 травня 2022 року на базі медіа «IPnews». В ньому йдеться про те, які можливі сценарії розіграє росія до 9 травня того року. Серед найпоширеніших були: оголошення мобілізація в рф, референдум в тимчасово окупованому Херсоні та приєднання так званих ЛНР та ДНР до Росії. Такі сценарії розглядалися з огляду на те, що росіяни дуже часто роблять певні «переможні» дії до важливих дат.

ВИСНОВКИ

У цій роботі ми охопили широкий спектр аспектів риторики та ораторського мистецтва, від класичної античності до сучасного підходу. Риторика та красномовство зародилися в Давній Греції, де вони розвивалися у сприятливих культурних умовах. У Стародавньому Римі риторика набула подальшого розвитку, особливо завдяки працям таких ораторів, як Цицерон та Квінтіліан. У подальшій історії риторика продовжувала розвиватися, проте зазвичай завжди вона спиралася на основи, закладені ще у Давній Греції та Давньому Римі.

Сучасна риторика є теорією та майстерністю ефективної мови, яка гармонізує мовленнєву поведінку в різних ситуаціях спілкування. Сучасна риторика вивчає принципи мовлення, що застосовуються у різних сферах діяльності, аби комунікація була ефективною.

Риторика завжди була потужним важелем впливу на людську свідомість. У дослідженні ми наводимо кілька прикладів, коли промови мали потужний вплив на суспільство, як позитивний, так і негативний. Вона використовувалася як засіб переконання, маніпуляції та впливу на маси, що особливо було помітно у періоди політичних та соціальних змін. Як приклад, ми навели кілька історичних промов, що мали вплив на людей, вкладали в їхні голови потрібні думки та настрої, створюючи сприятливий ефект для оратора. Саме через контекст історії можна краще зрозуміти який вплив може спричинити ораторське мистецтво на людей.

Ми також розглянули приклади подкастів на історичну тематику, присвячену як окремим особистостям, так і цілим подіям чи періодам, розібрали проблематику таких проєктів, форму подачі, рівень їхньої популярності.

Нашою метою було створити проєкт про історичних постатей, які стали відомі завдяки своєму красномовству. Проєкт, а саме подкаст «Історія творилася словами», зосереджується на п'ятьох показових історичних промовах, які увійшли в історію. Кожен випуск ми присвячуємо новому герою та його

видатній промові, викладаємо як біографію, так і розбір промови. Ці два аспекти нашого подкасту є нерозривними, адже не знаючи біографії людини, важко осягнути той вплив, який вона утворювала власними промовами. Постатей, про яких ми створювали випуски, ми викладали у хронологічній послідовності, від давніх часів майже до сучасності. Чотири випуски були присвячені політикам та соціальним діячам, а в п'ятому розповідали про популяризатора науки та астрономії.

Таким чином, наша робота підкреслює важливість риторики як у минулому, так і в сучасному суспільстві, вказуючи на її еволюцію, значення та вплив на різні аспекти життя. Із розвитком технологій вплив ораторства та красномовства особливо відчутний, адже будь-яка людина може безперешкодно передавати інформацію на великі відстані, тим самим охоплюючи чимраз більшу аудиторію.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Дроздовський Д. Найважливіші промови в історії людства. *Друг Читача*. 29.05.2018. URL: <https://salo.li/499723f> (дата звернення 13.05.2024).
2. Железняк А. Особливості виникнення і розвитку риторики в Стародавньому Римі. *Актуальні дослідження правової та історичної науки*. 2018. Вип.6. URL: <https://salo.li/461540a> (дата звернення 11.05.2024).
3. Жиленко І. Стародавній світ: зародження медійних явищ : навчальний посібник. Суми : Сумський державний університет, 2016. 159 с.
4. Жиліна М. ФемФікшн. Apple Podcasts. URL: <https://salo.li/37c7D1B> (дата звернення 23.05.2024).
5. Ісаєнко Т., Лисенко А. Риторика: навч. посіб. Полтава: ПолтНТУ, 2019. 247 с.
6. Комік плюс історик. YouTube. URL: <https://salo.li/77F53F8> (дата звернення 23.05.2024).
7. Мацько Л., Мацько О. Риторика: навч. посіб. Київ: «Вища школа», 2006. 311 с.
8. Ораторське мистецтво: навч. посіб. / за ред. Н.П. Осипової. Харків : «Одіссей», 2006. 144 с.
9. Олійник О. Розвиток юридичної риторики в середні віки та епоху Ренесансу. *Правничий вісник Університету «КРОК»*, 2019, № 34. С.47–50.
10. Подоляка Н. Історія зв'язків із громадськістю : конспект лекцій. Суми : Сумський державний університет, 2016. 158 с.
11. Риторика: навчально-методичний посібник з курсів «Основи риторики» та «Професійна риторика» / уклад. І. Гузенко. Львів : Львівський державний університет фізичної культури, 2014. 328 с.
12. Скрипник О. Промова Черчилля у Фултоні і реакція на неї українців. *Історична правда*. 21.03.2023. URL: <https://salo.li/C1Db9B8> (дата звернення 16.05.2024).

13. Слушно 2023. *Megogo*. 02.10.2023. URL: <http://surl.li/nxhrz> (дата звернення 20.05.2024).

14. Шатілов Є. ПостГрушевський. *NV Подкасти*. URL: <https://salo.li/13fba97> (дата звернення 23.05.2024).

15. I have a dream! – Мартін Лютер Кінг. *Центр громадянських свобод*. 15.01.2018. URL: <https://salo.li/5A9b620> (дата звернення 17.05.2024).

16. Churchill Winston S. *Never Give In! : Winston Churchill's Speeches*. London: Bloomsbury Publishing, 2005. 557 p.

ДОДАТОК А

ПОРТФОЛІО

Інтернет-матеріали:

1. Мобілізація, референдум у Херсоні або приєднання «ЛДНР»: яких перемог чекає путін до 9 травня. URL: <https://ipne.ws/novosti-ukrainy/politika/Mobilizaciya-referendum-u-KHersoni-abo/>

ДОДАТОК Б

СЦЕНАРІЙ ПОДКАСТУ

Випуск №1

Текст	Звуки
Вступ	
<p>Ведучий: В наші часи вміння гарно розмовляти - це не лише приємна додаткова навичка, а ще й потужний інструмент впливу на інших. Тому ораторське мистецтво, ще з часів його зародження, ставало запорукою майже всіх успішних людей. Це вміння говорити, чітко доносити власні думки та ідеї, дискутувати та переконувати. Історія знає чимало видатних ораторів, а ще більше - значущих промов, про які ми сьогодні і поговоримо.</p>	<p><i>Шум</i> натовпу людей <i>Підложка:</i> основна</p> <p><i>Перебивка:</i> шум сторінки</p>
Привітання	
<p>Ведучий: Привіт, мене звати Даня Миронюк і ви слухаєте перший випуск проєкту "Історія творилася словами". Сьогодні почнемо з Давньої Греції, де зародилось ораторське мистецтво, а саме з Демосфена, видатного давньогрецького діяча та оратора, якого вважають найвидатнішим представником грецької риторики, блискучим стилістом і видатним політиком. Але про все по порядку.</p>	<p><i>Підложка</i> з арфою</p>
Розповідь (основна частина)	
<p>Ведучий: Демосфен народився в Атенах у 384 р. до н.е. Ще змалку він захоплювався ораторством, а коли побував на одному з виступів відомого діяча, захопився ідеєю і самому стати видатним красномовцем. Коли хлопчику було сім років, його батько помер, залишивши по собі великий спадок. Проте, опікуни хлопця привласнили усе майно собі і у Демосфена не було вибору, окрім як судитися, а для цього треба було добре знатись на афінських законах. Проте більш за це - гарно і переконливо говорити.</p> <p>У той час в Атенах майже кожному громадянину приходилося виступати в суді й у народних зборах. Чотири роки Демосфен ретельно навчався в Ісея, кращого адвоката по справах про спадщини того часу. За цей час він добре познайомився з добутками усіх видатних письменників, а працю "Історія" Фукидіда знав майже напам'ять. І тоді вже почав судитись за власний спадок.</p> <p>Суд тривав цілих п'ять років, опікуни зрештою були засуджені, однак Демосфену не вдалося цілком повернути свою спадщину. Проте, ця тривала справа загартувала майбутнього оратора та дала йому навички на все подальше професійне життя.</p> <p>Після навчання, за прикладом свого вчителя, Демосфен писав судові промови для інших. Така справа добре оплачувалась, проте оратор мігив вище - він був патріотом і мріяв присвятити себе служінню суспільства.</p> <p>Демосфен ретельно та довго готувався, перш ніж почати публічно виступати. Він усамітнювався в будинку та не виходив з нього місяцями, там і виконував вправи для розвитку дикції, виразності та жестикуляції. Він намагався говорити голосно і ясно, набираючи в рот камінчики, брав щеня, повторюючи за ним його гарчання, а під час підйому вгору чи на березі моря,</p>	<p><i>Підложка</i> з арфою</p> <p><i>Перебивка:</i> шум сторінки</p> <p><i>Перебивка:</i> шум сторінки</p>

<p>намагався читати вірші голосніше за шум хвиль.</p> <p>У підсумку це дало свій результат - Демосфен став визначним та відомим оратором, а своє подальше життя він присвятив суспільній та політичній боротьбі. Він мав чимало вирішальних та вагомих промов, але сьогодні ми зосередимося лише на одній з них - Другій промові про Філіпа. Вона має за собою чимале політичне та історичне підґрунтя, тож трохи введу вас у курс справи.</p> <p>Цар Македонії Філіп намагався загарбати грецькі міста та поширював свій вплив у Пелопоннесі. Підтримуючи кілька регіонів та їхніх мешканців, він вимагав їх незалежності від Спарті. В 344 р. він подав місцевим військову та грошову допомогу. Атени, в свою чергу, відрядили до Пелопоннесу своє посольство, щоб викрити плани Філіпа. В цьому посольстві активну роль відіграв ніхто інший, як Демосфен.</p> <p>На Народних зборах, Демосфен виступив із своєю “Другою промовою проти Філіпа”. В ній він зазначив, що як і оратори, він сам у тому числі, так і слухачі нічого не роблять аби зупинити підступні плани Філіпа. Проте оратор також не забув, що вказати на проблему - мало, треба ще й запропонувати рішення. Або принаймні надихнути людей на його створення.</p>	<p><i>Перебивка:</i> шум сторінки</p> <p><i>Перебивка:</i> шум сторінки</p> <p><i>Перебивка:</i> шум сторінки</p>
Промова Демосфена	
<p>Актор: Тим часом, насамперед ми самі, оратори, які промовляємо з трибуни, боячись викликати незадоволення з вашого боку, не даємо ділових порад і пропозицій, а тільки багато говоримо, як то обурливо поводить себе Філіп і т. д. і т. д. З другого боку, і ви, що сидите тут, краще від Філіпа вмієте виголошувати справедливі промови і розуміти думки будь-якого оратора, зате ви зовсім не квапитеся, щоб перешкодити Філіппові у здійсненні його теперішніх задумів. І ось внаслідок цього склалося становище, думаю, закономірне і, я б сказав, навіть природне: хто чим наполегливіше займається, то в нього краще й виходить: у Філіпа діла, а у вас ... слова.</p>	<p><i>Підложка:</i> пише олівець</p> <p><i>Перебивка:</i> шум сторінки</p>
Розповідь (основна частина)	
<p>Ведучий: Демосфен переконував, що інтриги Філіпа загрожують безпеці Аттики - поки він нарощує сили, греки не вбачають у цьому нічого значущого. Цар Філіп, як зазначає оратор, намагався поширити ганебні та підлі настрої в суспільстві та налаштувати греків один проти одного. Але як каже оратор, самі греки надто чесні, аби звинувачувати одне одного в поганих намірах. Чи був це хід аби полестити слухачам та схилити їх на свою сторону чи було так насправді - думати можна довго.</p> <p>Проте, Демосфен також розклав по полицях всі підступні дії македонського царя та закликав людей єднатися та нарешті визнати загрозу, яка повисає над грецькими полісами.</p>	<p><i>Підложка:</i> з арфою</p> <p><i>Перебивка:</i> шум сторінки</p>
Промова Демосфена	
<p>Актор: Небезпека, як бачу, дедалі зростає; я хотів би помилятися, але боюся, що вона вже занадто близько. Прийде така хвилина, коли ви не зможете байдуже дивитись на події і не будете слухати про навислу небезпеку ні від мене, ні від когось іншого, але самі побачите і ясно зрозумієте, що так насправді стоїть справа. А тоді вас охопив гнів і лють. Я боюсь тільки, щоб послі не змовчали в тих справах, за які одержали хабарі і щоб ви звернули</p>	<p><i>Підложка:</i> пише олівець</p>

<p>свій гнів проти тих людей, які намагатимуться виправити справи, яким вони спричинили шкоду. Поки ми можемо обмінюватись думками, я хочу кожному з вас пригадати (хоч ви самі про це добре знаєте), хто намовив вас залишити без захисту Фокіду і Піли. Заволодівши ними, Філіп став господарем дороги, яка веде до Аттики і Пелопоннесу. Ця війна, звичайно, кожному принесе чимало горя, коли Філіп з'явиться тут, але зародилась вона саме в той день - день підписання миру.</p>	<p><i>Перебивка:</i> шум сторінки</p>
Розповідь (основна частина)	
<p>Ведучий: Не можна сказати, що лише промови стали вирішальними у боротьбі греків проти Філіпа та македонців. Проте, вони однозначно мали дуже потужний вплив на суспільство та його настрої. Це ще раз доводить, які неймовірні ораторські здібності мав Демосфен.</p> <p>Але, врешті решт, незважаючи на всі промови та спільні зусилля греків, війну проти Філіпа вони програли. Коли ж Демосфен вимушений був тікати від смертної кари, він оселився на острові Калабрії в храмі Посейдона. До нього навідався один з греків-зрадників разом із найманцями, які обіцяли, що за добровільну здачу йому нічого не буде. Не маючи вибору, Демосфен повернувся до храму та прийняв отруту. Переступивши поріг храму, він похитнувся й упав мертвим. Так закінчив своє життя відомий оратор, не змігши прийняти поневолення рідної землі та скоритися долі.</p> <p>В Атенах на міській площі оратору спорудили мідну статую. Демосфен був представлений на ній зі скорботним вираженням обличчя і стиснутими в розпачі руками. Напис під статуєю говорив:</p> <p style="text-align: center;"><i>Якби міць, Демосфен, ти мав таку, як розум, Владу б в Елладі не зміг узяти македонський Арей.</i></p>	<p><i>Підложка</i> з арфою</p> <p><i>Перебивка:</i> шум сторінки</p> <p><i>Перебивка:</i> шум сторінки</p> <p><i>Підложка</i> зникає</p> <p><i>Перебивка:</i> шум сторінки</p>
Завершення	
<p>Ведучий: Демосфен назавжди увійшов у світову історію як видатний оратор та відчайдушний борець за свою країну. Його промови запалювали публіку та об'єднували геть різних людей, спонукаючи їх на спільну боротьбу. Ви слухали перший випуск проєкту «Історія творилася словами», а з вами був ведучий Даня Миронюк. Ще почуємось!</p>	<p><i>Підложка:</i> основна</p> <p><i>Шум</i> натовпу людей</p>

Випуск №2

Текст	Звуки
Вступ	
<p>Ведучий: Ораторське мистецтво - це здатність вправно переконувати людей. Не кожен може враз змінити думку, думаю, ви і самі стикалися з таким. Тому, якщо оратор може своєю промовою переконати бодай одну людину - це вже успіх. А що вже казати про багатотисячне військо, яке ось-ось має повстати проти тебе? Якщо людина здатна переконати таку величезну</p>	<p><i>Шум</i> натовпу людей</p> <p><i>Підложка:</i> основна</p>

авдиторію - її по праву можна називати великою. Про таку видатну особистість сьогодні і піде мова.	<i>Перебивка:</i> шум сторінки
Привітання	
Ведучий: Привіт, мене звати Даня Миронюк і ви слухаєте другий випуск проєкту «Історія творилася словами». Сьогодні ми поговоримо про діяча, якого ми вже згадували в минулому випуску. Це полководець та правитель Македонії Александр Великий. Попри те, що він був геніальним стратегом і тактиком, Александр мав ще й доволі непогані ораторські здібності, які ми і розглянемо у цьому випуску.	<i>Підложка</i> з лірою <i>Перебивка:</i> шум сторінки
Розповідь (основна частина)	
<p>Ведучий: Як згадували люди, що бачили зростання царя Александра, у дитинстві він був дуже непосидючим хлопчиком. Він був волелюбним та чутливим. Александр не витримував, коли йому наказували та вимагали бути слухняним. Тому на уроках деяких вчителів він був особливо нахабним. Проте до тих, хто ставився до нього з повагою й розумінням, Александр ставився так само добре. Хлопчик мав дуже чутливу натуру, схильну як до гніву, так і до щирої любові. Характер юного полководця був дуже пристрасний та спалахливий, проте в потрібні моменти він завжди міг опанувати себе. Ще з дитинства він мав майже всі необхідні речі, які притаманні гарному правителю.</p> <p>Батько Александра Філіп, який був одним з головних героїв нашого минулого випуску, з дорослішанням сина почав відчувати, що тому геть байдужа компанія батька. Він ставився до нього холодно, бо між батьками Філіпом та Олімпіадою були дуже напружені стосунки. Александр був дуже прив'язаний до матері та відчував заздрість батьківським успіхам, тому мріяв в майбутньому перевершити його здобутки.</p> <p>Філіп після багатьох спроб знайти спільну мову зі своїм сином, врешті здався. Він розумів, що мати впливає на Александра більше, ніж він. Тому батько вирішив, відправити Александра до вчителя такого рівня, який зробить з нього дійсно велику людину. Тому Філіп відправив запрошення Аристотелю на острів Лесбос і скоро отримав згоду відомого філософа.</p> <p>Аристотель вбачав у молодому Александрі не лише лідера греків, а й потужного правителя всієї Європи - тому він і погодився на пропозицію Філіпа. На той час Аристотелю було близько сорока років, проте він не хотів бути в очах Александра вже досвіченим мудрецем. Його цікавила нескінченна дорога пізнання, яку він радо хотів розділити зі своїм новим учнем.</p> <p>Філософ взявся за навчання енергійного Александра, коли хлопцеві було всього 13. Три роки Аристотель був його наставником і культивував у хлопчику любов до природничих наук, етики, філософії. Тактика навчання Аристотеля будувалася на інтересі. Під час прогулянок зеленим гаєм Мієзи, вони вели бесіди, вивчаючи та обговорюючи майже все на світі - від способів управління державою до основ будови рослин та тварин. За роки навчання вчителю таки вдалося приборкати непостійність і буянню свого учня та перетворити це на артистичність і харизму. Навчання у філософа дуже вплинуло на Александра, він значно прокачав свої навички красномовства та ораторства у постійних розмовах та дискусіях з Аристотелем.</p> <p>Майбутній полководець дорослішав і вже незабаром зміг отримати батьківську печатку та стати на чолі держави. Він вдало придушив одне з повстань, тож Філіп почав доручати синові й інші завдання. Так, наприклад,</p>	<i>Підложка</i> з лірою <i>Перебивка:</i> шум сторінки <i>Перебивка:</i> шум сторінки <i>Перебивка:</i> шум сторінки <i>Перебивка:</i> шум сторінки

<p>під час битви під Херонесею, під командуванням Александра вдалося розбити ворожий стрій, що стало значним кроком у битві.</p> <p>Після вбивства Філіпа, Александр стає повноправним правителем Македонії. Йому не подобались ідеї батька, він жадав більшого - об'єднати всі країни та народи. Це і спонукало його почати свої славетні походи. Першим ж ділом він придушив можливі повстання греків. Після того як він зайняв Фессалію навіть не використовуючи зброю, його одногосно було проголошено правителем еллінів.</p> <p>Однак, греки не здалися так просто. Вже за кілька років вони знов повстали, на цей раз об'єднавшись із персами. Александр зрозумів, що тільки повноцінне приєднання Греції до Македонії дасть йому контроль над цими територіями. До того ж, він хотів не псувати свій статус пустим кровопролиттям, натомість, хотів цього якомога більше уникнути. Однак, домовитися не вийшло, тому Александр влаштував справжню бійню у Фівах, тим самим значно посилив свій вплив та славу, авжеж, не в доброму сенсі.</p> <p>Під час Персидських походів Александр лише підсилював свій статус стратега та полководця, в тому числі, серед своїх воїнів. Він бився з ними пліч-о-пліч, дбав про них, надавав гарне лікування пораненим, та допомагав рідним загиблих. У результаті цар зарекомендував себе справжнім «батьком воїнів». З кожною битвою він завойовував не тільки ще більше земель, а й ще більшу популярність серед своїх солдатів.</p> <p>Александр розгромив персів та завойював Малу Азію, потім пішов на Центральну Азію - захоплює Кілікію, Сирію, Фінікію та за півтора року поставив на коліна весь Близький Схід. Його військові здобутки можна перелічувати ще дуже довго, але зібрались ми тут, врешті решт, заради промови Александра.</p> <p>За рік до передчасної смерті великого воєначальника, під час одного з походів, македонські війська повстали проти свого царя. Їм здавалося, що той, нібито, ставився до своїх перських підданих краще, ніж до своїх співвітчизників. Його бійці-македонці боролися з ним протягом десяти років, коли вони дійшли до міста Упі. Александр не хотів застосовувати силу чи агресію, щоб придушити заколот війська, тому він використав силу переконання через надихаючу промову, яку записав грецький письменник Луцій Арріан. Почав свою промову Александр.. із розуміння.</p>	<p><i>Перебивка:</i> шум сторінки</p> <p><i>Перебивка:</i> шум сторінки</p> <p><i>Перебивка:</i> шум сторінки</p> <p><i>Перебивка:</i> шум сторінки</p>
Промова Александра Македонського	
<p>Актор: Македонці, моя промова не буде спрямована на те, щоб зупинити ваше бажання повернутися додому; що стосується мене, ви можете йти, куди забажаєте. Але я хочу, щоб ви, від'їжджаючи, усвідомили, що я зробив для вас і що ви зробили для мене.</p>	<p><i>Перебивка:</i> шум сторінки <i>Підложка:</i> пише олівець <i>Перебивка:</i> шум сторінки</p>
Розповідь (основна частина)	
<p>Ведучий: Александр продовжив промову із досягнень свого батька та того, наскільки багато він дав своєму війську. Як казав полководець, “він дав вам плаща замість овечих шкур, спустив вас з гір на рівнини, зробив вас мешканцями міст і цивілізував вас добрими законами та звичаями” (це можна прочитати краще від себе). Александр у своїй промові зміг вдало окреслити всі великі досягнення своєї армії, яких неймовірних результатів вони досягли разом за всі ці роки. І що всі ці перемоги він подарував своїм підданим, що</p>	<p><i>Підложка</i> з лірою</p> <p><i>Перебивка:</i></p>

насправді, це він служить їм.	шум сторінки
Промова Александра Македонського	
<p>Актор: Я успадкував від батька свого кілька золотих і срібних кубків і менше 60 талантів у скарбниці. Я почав із країни, яка ледве могла витримати вас, і одразу відкрив для вас Геллеспонт, хоча тоді перси володіли морем. Я переміг у кавалерійській битві Дарія і приєднав до вашої влади всю Іонію та Еоліду, Фрігію та Лідію, і взяв штурмом Мілет. Усі багатства Єгипту та Кірени, які я здобув без бою, тепер ваші, Сирія, Палестина та Месопотамія — ваші володіння, Вавилонія, Бактрія та Елам належать вам, вам належать багатства Лідії, скарби Персії, багатства Індії та зовнішній океан. Ви сатрапи, ви генерали, ви капітани. Що ж мені залишилося від усіх цих трудів? Лише цей фіолетовий плащ і діадема.</p>	<p><i>Підложка:</i> пише олівець</p> <p><i>Перебивка:</i> шум сторінки</p>
Розповідь (основна частина)	
<p>Ведучий: Александр розповідає про сімейні узи, які виникли між ним та його підданими. Він розповідає й про свою фінансову сторону - зазначає власну щедрість у виплаті боргів, говорить про те, як він нагородив і живих, і полеглих воїнів. Звісно ж, якби всього цього не було, промова б нічого не вартувала. Проте це було й Александр вдало зміг нагадати своєму війську з якою відданістю він відплачує за їхню відданість своєму правителю. Македонському царю, авжеж, було чим похизуватися у власних досягненнях.</p> <p>Після цієї промови всі розмови про заколот зникли, і македонська армія знову підтвердила свою вірність Александру. Проте, для самого правителя це вже була фінішна пряма. Готуючись до відплиття в одну з морських експедицій, він раптом захворів та невдовзі помер у Вавилоні 10 червня 323 до н. е. Існує багато версій його смерті, пов'язаних із багатьма хворобами - це і тропічна малярія, і гарячка Західного Нілу, і гостра форма панкреатиту. Достеменно, це невідомо й досі.</p> <p>Імперія, що так старанно зводив Александр, не втрималася. Він не мав законних нащадків, тож без його авторитету та страху перед правителем, країна втрималася недовго. Вже за два роки після смерті Александра, його полководці розпочали боротьбу один між одним, а імперія розпалась на частини.</p>	<p><i>Підложка</i> з лірою</p> <p><i>Перебивка:</i> шум сторінки</p> <p><i>Перебивка:</i> шум сторінки</p> <p><i>Перебивка:</i> шум сторінки</p>
Завершення	
<p>Ведучий: Александр, безперечно, був видатною людиною, правителем та стратегом, але як і будь-який загарбник, зрештою отримав те, на що заслуговував. Всесвіт розставив все на свої місця тоді, розставить і зараз. Дякую, що прослухали другий епізод проєкту «Історія творилася словами». З вами був ведучий Даня Миронюк, почуємося у наступних випусках!</p>	<p><i>Підложка:</i> основна</p> <p><i>Шум</i> натовпу людей</p>

Випуск №3

Текст	Звуки
Вступ	
<p>Ведучий: На дворі 1799 рік, добігають останні тижні 18 сторіччя. Раптово, світом прокотилося, для когось радісна, а для когось, доволі сумна звістка - помер батько-засновник Сполучених Штатів Америки. Відомий французький імператор та завойовник Наполеон Бонапарт, вражений смертю американського президента, написав такі слова: «Ця велика людина билася проти тиранії; він утверджував незалежність своєї вітчизни. Пам'ять про нього завжди буде дорогою для французького народу, як і для всіх вільних людей обох частин світу». Мова йде про Джорджа Вашингтона.</p>	<p><i>Шум</i> натовпу людей <i>Підложка:</i> основна</p> <p><i>Перебивка:</i> шум сторінки</p>
Привітання	
<p>Ведучий: Привіт, ви слухаєте проєкт «Історія творилася словами», який присвячений видатним особам, що мали непересічні ораторські навички. Як ви зрозуміли, у цьому випуску мова піде про президента Сполучених Штатів Джорджа Вашингтона, який, не без перебільшення, вважається батьком-засновником США. І сьогодні я, ведучий Даня Миронюк розповім вам, чому ж Вашингтон - видатна людина, а також розберу одну з його промов - Прощальну, яка і досі щорічно лунає в американському Конгресі.</p>	<p><i>Підложка:</i> американська мелодія</p> <p><i>Перебивка:</i> шум сторінки</p>
Розповідь (основна частина)	
<p>Ведучий: Предки Вашингтона переселилися на американський континент із Англії в середині XVII століття. Джордж, що народився 22 лютого 1732 року, багато успадкував від батька - силу, спокійний і врівноважений характер, а також ділові якості. Його батько, Августин Вашингтон, налагодив на континенті виплавку чавуна, що дозволило йому стати доволі успішним підприємцем.</p> <p>Про Вашингтона можна справедливо сказати, що він зробив себе сам. В 11 років він втратив батька, у 16 років — покинув дім та почав самостійне життя. Великий вплив на юного Джорджа мав його зведений брат Лоуренс. Саме до Лоуренса, що успадкував після смерті Августина Вашингтона велику частину його майна, і переїхав жити 16-річний Джордж. Саме Лоуренс допоміг Джорджу увійти в коло аристократів Ферфаксів, які взяли обдарованого юнака під свою опіку та навчили майбутнього президента філософії стоїцизму.</p> <p>На світогляд і політичну філософію Вашингтона вплинула англійська опозиційна чи аграрна література. Він захоплювався давньоримським діячем Катонем Молодшим, якого вважав взірцем всіх римських чеснот. Він намагався відповідати цим чеснотам у всьому, а в своїй мові дотримувався класичного стилю та пафосної (в гарному сенсі) жестикуляції та міміки. Вашингтон завжди мав владу над собою, контролював свої емоції та поведінку. Хоч він був і більш консервативним, ніж прогресивним, при цьому постійно готовий був сприймати нові ідеї та думки.</p> <p>Коли Вашингтону було трохи за 20, почалася війна англійських колоній в Америці з французами та індіанцями. Молодий офіцер гарно проявив себе на війні і у віці 26-ти років пішов у відставку. На той час його брат Лоуренс помер і вся його спадщина перейшла до Джорджа -</p>	<p><i>Підложка:</i> американська мелодія</p> <p><i>Перебивка:</i> шум сторінки</p> <p><i>Перебивка:</i> шум сторінки</p>

гарний масток та величезна сума грошей.

Згодом Вашингтон одружився на Марті Кастінс, 26-річній багатій вдові з двома дітьми, яких він любив як рідних. Разом зі своєю дружиною він прожив до самої своєї смерті. Була, проте, у Вашингтона і доволі контраверсійна сторона, з огляду на сучасність. Окрім гарних плантацій та великого маєтку із землею, мав він також і доволі багато рабів. До рабства Вашингтон ставився, як до схваленої всіма системи, яка добре себе показує. Хоч він і піклувався про своїх рабів, святою людиною це його аж ніяк не робить.

Визначною війною для Америки стала Війна за незалежність, що тривала більше 8 років. Вашингтон не був у перших рядах революціонерів, проте усвідомлював та неодноразово заявляв, що англійські колонії мають бути вільними. Коли ж війна була неминуча, Вашингтона обрали головнокомандувачем Континентальної армії. Він мав багатий досвід, харизму та хист управляти людьми, а особливих конкурентів йому на той час і не було.

На війні він блискуче себе проявив, але не без поразок та невдач. Врешті решт, у вересні 1783 році, була підписана Паризька угода - Британія визнала незалежність Сполучених Штатів, а Вашингтон розпустив військо і знову, вже вдруге, пішов у відставку. У 1789 році він повернувся до державних справ, але вже не в якості військового - тоді колегія виборців одноголосно обрала Вашингтона першим президентом США. Він досі залишається єдиним президентом, за якого проголосували 100% виборців. 30 квітня 1789 року відбулася перша інавгурація, і Вашингтон присягнув з балкона Федерал-Холу в Нью-Йорку народові Сполучених Штатів.

Політика Вашингтона була націлена на віддалення від європейського впливу та традицій. Найяскравішим прикладом цього слугує звернення, яке він обрав на протигагу правилам європейських королівських дворів - "пане Президенте". Вашингтон чудово умів делегувати обов'язки та розподіляти роботу. Він регулярно розмовляв з головами різних структур та прислуховувався до їхніх порад у покращенні роботи. Як писав історик Леонард Вайт, на службі Вашингтон був «впорядкованим, енергійним та дбайливо ставився до думки інших... але рішучим, сконцентрованим на загальній меті й узгоджував із нею окремі дії».

Вашингтон не виявив особливого бажання йти на другий президентський термін, проте став президентом і вдруге - його перебрано у 1792 році. А от від третього терміну він рішуче відмовився і на знак закінчення своєї діяльності виголосив свою останню промову перед американською нацією. Тому зараз ми і зосередимося на промові, яку носить назву «Прощальне звернення Джорджа Вашингтона до народу Сполучених Штатів».

У 1796 році, коли добігав кінця другий президентський термін Вашингтона, він вирішив, що краще буде не переобиратися знову - він розумів, що такою дією створить прецедент для своїх наступників. Бути таким прикладом для наслідування він не хотів. Тому Вашингтон і надав стандарт обмеження на два президентських терміни, який зрештою буде закріплений у Двадцять другій поправці до Конституції. Вашингтон також побоювався, що якщо він помре на своїй посаді, американці розглядатимуть його президентство як довічне.

З того, що він не обиратиметься знову, Вашингтон і почав свій

Перебивка:
шум
сторінки

Перебивка:
шум
сторінки

Перебивка:
шум
сторінки

Перебивка:
шум
сторінки

Перебивка:
шум
сторінки

Перебивка:
шум
сторінки

Перебивка:
шум

<p>виступ. Він сподівався піти у відставку ще до нових виборів, але утримався через напруженість у відносинах із Великобританією, яка того часу воювала із Францією. Але коли криза минула, Вашингтон запевнив співвітчизників, що його керівництво більше не потрібне. А у руках вже новообраного президента республіка буде у безпеці.</p> <p>Вашингтон дав народові свою останню пораду на посту президента - він наголосив на важливості єдності американців. Мовляв, тільки це забезпечить їм їхню свободу та процвітання. Він нагадав, що незалежність і свобода, якими нині користується нація, стала результатом «загальних небезпек, страждань та успіхів», які вони пережили разом в часи Американської революції та в перші роки існування республіки. Щоб захистити їх устрій, який вони здобули власною кров'ю, країна мала залишатися єдиною попри все. Вашингтон також попередив американців щодо їхніх зв'язків з європейськими країнами.</p>	<p>сторінки</p> <p><i>Перебивка:</i> шум сторінки</p> <p><i>Перебивка:</i> шум сторінки</p>
Промова Джорджа Вашингтона	
<p>Актор: Велике правило нашої поведінки щодо іноземних держав полягає в тому, щоб, розширюючи наші комерційні відносини, мати з ними якомога менше політичних зв'язків. Європа має набір першочергових інтересів, які до нас не мають жодного або навіть дуже віддаленого відношення. Отже, було б нерозумно з нашого боку за допомогою штучних зв'язків втягувати себе в буденність її мінливої політики.</p>	<p><i>Підложка:</i> пише олівець</p> <p><i>Перебивка:</i> шум сторінки</p>
Розповідь (основна частина)	
<p>Ведучий: Вашингтон застерігав своїх співвітчизників, кажучи «історія та досвід доводять, що іноземний вплив є одним із найзлісніших ворогів республіканського уряду». Ця промова є доволі актуальною для України, яка майже всю свою історію знаходилася під впливом росії та російських наративів. Згадаємо найпоказовіший приклад, коли у 2013 році президент янукович не підписав угоду про асоціацію з Європейським союзом під тиском росії. Це коштувало нам дуже багато, а наслідки цього продовжуються і по сьогоднішній день.</p> <p>У завершальній частині промови, Вашингтон коротко обміркував власну спадщину та той внесок, який він зробив у життя країни. Він провів у політиці цілих сорок п'ять років і йому було чим похизуватися і чого соромитися. Але, він сподівався, що його співвітчизники поставляться до його помилок «поблажливо» та що історія відправить їх у забуття. Насамкінець він висловив сподівання, що після виходу на пенсію він буде насолоджуватися плодами взаємних турбот та напрацювань за останні кілька років.</p>	<p><i>Підложка:</i> американська мелодія</p> <p><i>Перебивка:</i> шум сторінки</p> <p><i>Перебивка:</i> шум сторінки</p>
Завершення	
<p>Ведучий: Вашингтон, як і хотів, залишив свою президентську посаду у віці 67 років і вже через 2,5 - помер, 14 грудня 1799. Залишся він ще на один строк, його побоювання залишитися вічним президентом виправдалися б. Вашингтон, безперечно, визначна людина в американській історії. Як би там не було, ця промова була досить вагомим для американського народу. Кожного року на річницю дня народження Батька-Засновника, її зачитують в американському Конгресі, вона залишається одним з найважливіших документів про єднання нації та ізоляціоністську політику США. В подальшому, на це країна і буде покладатись. Не без урахування власних інтересів, звичайно. Але це вже зовсім інша історія.</p>	<p><i>Підложка:</i> основна</p>

<p>Дякую, що дослухали третій випуск проєкту «Історія творилася словами», а з вами був ведучий Даня Миронюк. Попереду ще два, не менш цікаві особистості та їхні визначні промови, тому слідкуйте за оновленнями та почуємося вже зовсім скоро!</p>	<p><i>Шум натовпу людей</i></p>
---	---------------------------------

Випуск №4

Текст	Звуки
Вступ	
<p>Ведучий: Друга світова війна, що тривала більше 6 років, розвивалася поступово. Німецька окупаційна армія впевнено просувалася Європою. Світ на початках спостерігав за цим, намагаючись домовитися мирно. Але заспокоєння агресора не працювало тоді, не працює й зараз, у сучасній історії. Одна за одною, європейські країни окуповувались Німеччиною, британська армія в Європі втрачала свої позиції кожен день, у суспільстві назрівали похмурі думки, а деякі пронацистські діячі знаходили собі нових прихильників. У всьому цьому вирі подій, на пост британського прем'єр-міністра заступає Вінстон Черчилль. Як він упорався із усіма цими проблемами? Про це сьогодні і піде мова.</p>	<p><i>Шум натовпу людей</i> <i>Підложка:</i> основна</p> <p><i>Перебивка:</i> шум сторінки</p>
Привітання	
<p>Ведучий: Привіт, мене звати Даня Миронюк і ви слухаєте новий випуск проєкту «Історія творилася словами», в якому ми розбираємо визначних особистостей та їхні історичні промови, які назавжди увійшли в історію ораторського мистецтва. Як я вже казав, сьогодні мова піде про прем'єр-міністра Британії Вінстона Черчилля, який пройшов дві світові війни, Другу - в якості лідера британської держави. Одну з його найвідоміших промов часів Другої світової ми сьогодні і розглянемо.</p>	<p><i>Підложка:</i> британські мотиви</p> <p><i>Перебивка:</i> шум сторінки</p>
Розповідь (основна частина)	
<p>Ведучий: Ще у дитинстві Черчилль зрозумів - щоб обійняти серйозну посаду та зробити гарну кар'єру, потрібно гарно вміти виступати на публіку. Черчилль рано почав працювати над промовою та дикцією, боровся із заїканням і робив це протягом усього життя. Щоб стати гарним оратором, він годинами вивчав промови Олівера Кромвелля, Вільяма Гладстона та промови свого батька, теж видатного політика та оратора.</p> <p>Вивчаючи промови на пам'ять, молодий Черчилль розбирав як зміст, структуру і драматургію промови, так і уважно вивчав манеру оратора триматися на публіці. Він годинами репетирував міміку та жести, щоб навчитися ефективно впливати на публіку та подолати паніку, яку він відчував перед кожним виступом.</p> <p>Вінстон Леонард Спенсер-Черчилль народився 30 листопада 1874 року, закінчив навчання у Королівській військовій академії та отримав звання молодшого лейтенанта. Після служби в гусарському полку в Південній Індії, він направився на Кубу. Там Черчилль був військовим кореспондентом та створював журналістські матеріали. Після придушення повстання пуштунських племен, він випустив першу книгу «Історія Малакандського польового корпусу».</p> <p>Через рік, Вінстон вирішує піти в політику та подає свою кандидатуру</p>	<p><i>Підложка:</i> британські мотиви</p> <p><i>Перебивка:</i> шум сторінки</p> <p><i>Перебивка:</i> шум сторінки</p> <p><i>Перебивка:</i> шум</p>

на парламентських виборах. Однак партії консерваторів - прогнала, тому Черчилль знову повертається до роботи військовим кореспондентом до Південної Африки. Якийсь час Вінстон проводить у США, читаючи лекції, а на виручені гроші вирішує почати власну політичну кар'єру в Британії.

Черчилль мав дуже потужну військову кар'єру. У 1911 році його призначають першим лордом адміралтейства, а під час Першої світової він сформував військово-повітряні сили Британії. Після завершення війни Черчилль отримує посаду військового міністра і міністра авіації.

У 1930-х роках, не маючи особливих керівних посад, просував, зокрема, ідеї переозброєння Великої Британії, бо загроза з боку нацистської Німеччини все більше назривала. На початку Другої світової війни його знову призначено Першим лордом Адміралтейства.

Вінстон Черчилль став прем'єр-міністром та очолив британський уряд 10 травня 1940 року, через вісім місяців після початку Другої світової війни. Тому зараз ми перейдемо безпосередньо до самої промови, яку Черчилль виголосив 4 червня 1940 року перед палатою громад. Це був лише другий його великий виступ перед парламентом після вступу Великої Британії в Другу світову, проте саме він назавжди увійшов в історію.

За збігом обставин, саме в день, коли Черчилль очолив уряд, Німеччина розпочала французьку компанію. Проте, коли 13 травня новий прем'єр-міністр вперше виступив перед парламентом, про становище Франції він не сказав ані слова. Війська Вермахту просувалися стрімко, та одразу ж форсували річку Маас та прорвали оборону французької армії. Вже за тиждень танкові війська досягли узбережжя Ла-Маншу та розділили союзні війська британців та французів. Опіру вони чинити не могли.

28 травня капітулювала Бельгія. Черчилль зазначив це лише короткою промовою, у якій ствердив, що це жодним чином не вплине на прагнення Англії «захищати світ». Невдовзі всі союзні війська були вимушені відступити до портового міста Дюнкерк. Звідси була евакуйована основна частина британських і значна частина французьких військ, але практично все важке озброєння, техніку і спорядження довелося кинути.

Незважаючи на вдалу евакуацію співвітчизників, британське суспільство з кожним днем все більше втрачало надію та бойовий дух. Тільки половина населення вважала, що Велика Британія повинна воювати, висловлюючи своє ставлення словами: «Це не наша війна — це війна великих людей». Щось нагадує, чи не так? Тому у своїй промові Черчилль якомога краще описав нинішню ситуацію та те, як вона може розвинути у подальшому. Проте, жодним чином він також не применшував силу британців, які відчайдушно боролися проти загарбників. Черчилль так само розумів, що вихід Франції з війни - справа часу, тому мав підготувати британців до такого сценарію.

4 червня він виступив зі своєю славетною промовою перед палатою громад. Значна її частина стосувалася саме перебігу подій на фронті, прем'єр намагався якомога реальніше змалювати картину та перспективу розвитку подій. Попри непросту ситуацію, він все одно намагався надати людям відчуття нескореності Британії та її великої сили, яка може протистояти будь-чому, поки в них живе воля.

Черчилль не обіцяв легкої і швидкої перемоги. Він казав готуватися до важких місяців та років. Це не могло не пригнічувати, проте Черчилль неодмінно нагадував слухачам, що у британців є одна, найголовніша мета — це захистити свою свободу і свою честь.

сторінки

Перебивка:
шум
сторінки*Перебивка:*
шум
сторінки*Перебивка:*
шум
сторінки*Перебивка:*
шум
сторінки*Перебивка:*
шум
сторінки*Перебивка:*
шум
сторінки*Перебивка:*
шум
сторінки*Перебивка:*
шум

	сторінки
Промова Вінстона Черчилля	
<i>Актор:</i> Я сам впевнений, що якщо всі виконуватимуть свій обов'язок, якщо ніхто не буде нехтувати ним, і якщо найкращі домовленості будуть зроблені, ми ще раз доведемо собі, що в змозі захистити свій острівний будинок, щоб пройти шторм війни і пережити загрозу тиранії, якщо потрібно протягом років, якщо потрібно, поодинці.	Підложка: пише олівець Перебивка: шум сторінки
Розповідь (основна частина)	
<i>Ведучий:</i> Найбільш відомою є саме остання частина промови, у якій прем'єр наголошував на тому, що Британія буде битися до останнього, чого б їй це не вартувало. І навіть якщо б Британський острів не втримав би натиску німецьких військ, боротьба продовжувалася б все одно, бодай за морем у колоніях держави.	Підложка: британські мотиви Перебивка: шум сторінки
Промова Вінстона Черчилля	
<i>Актор:</i> Ми підемо до кінця, ми будемо битися у Франції, ми будемо боротися на морях і океанах, ми будемо битися зі зростаючою впевненістю і зростаючою силою в повітрі, ми будемо захищати наш острів, якою б не була ціна, ми будемо битися на узбережжях, ми будемо битися в портах, на суші, ми будемо битися в полях і на вулицях, ми будемо битися на пагорбах; ми ніколи не здамося.	Підложка: пише олівець Перебивка: шум сторінки
Розповідь (основна частина)	
<i>Ведучий:</i> Як зазначає історик Ярослав Грицак, слова Черчилля не були «словами заради слів» – вони давали відчуття великої сили. Ветерани армії казали, що вони ненавиділи Черчилля в мирні часи, але віддали би життя за нього в час війни. Ось таким був Черчилль. Промова Черчилля вразила слухачів та буквально “струсонув палату”, кілька людей навіть плакали. Один з друзів, великий шанувальник таланту Черчилля, писав йому: «Мій дорогий Вінстон, ця промова коштує 1000 гармат і 1000 років промов». Виступ 4 червня не було повторено в прямому радіофірі, як інші промови Черчилля. Але це все одно не завадило їй стати легендарною. Слова цієї промови згодом почали з'являтися в багатьох оселях Британії, настільки вона мотивувала людей не покладати руки. Помер Вінстон Черчилль у Лондоні 24 січня 1965 року в віці 90 років.. За даними опитувань ВВС, він є найвизначнішим британцем в історії. Його промови надихали людей на боротьбу за свободу та спонукали не здаватись навіть у найтемніші часи. Вінстон був справжнім лідером та рушійною силою нації, під чийм керівництвом Британії вдалося встояти проти німецької навали.	Підложка: британські мотиви Перебивка: шум сторінки Перебивка: шум сторінки Перебивка: шум сторінки
Завершення	
<i>Ведучий:</i> Дякую, що прослухали сьогоднішній випуск проекту «Історія творилася словами», а з вами був ведучий Даня Миронюк. Ще почуємось!	Підложка: основна Шум натовпу людей

Випуск №5

Текст	Звуки
Вступ	
<p>Ведучий: Чи існує життя поза межами Землі? Чи є ще хтось у цьому всесвіті, крім нас? На це кожен може відповісти своє, але правильної відповіді не буде. Хтось вірить у іншопланетні раси, хтось ні, а комусь - абсолютно до цього байдуже. Як би там не було, поки що, наша планета є і залишається єдиним доступним місцем, де ми можемо жити. Можливо, у майбутньому, вчені таки знайдуть щось придатне для людської раси та успішно проведуть колонізацію кількох планет. Або ж ми заселимо увесь всесвіт, як це було у Зоряних війнах. Але, поки у нас немає запасного варіанту, Земля - наш єдиний дім і ми маємо його оберігати.</p>	<p><i>Шум</i> натовпу людей <i>Підложка:</i> основна</p> <p><i>Перебивка:</i> шум сторінки</p>
Привітання	
<p>Ведучий: Привіт, мене звати Даня Миронюк і ви слухаєте п'ятий випуск проєкту «Історія творилася словами», де ми розглядаємо відомих постатей та їхні значущі промови, які назавжди увійшли в історію. Цей випуск - єдиний, де наш головний герой не буде пов'язаний з політикою. Як ви могли здогадатись, цього разу мова піде про космос, а нашим героєм стане науковець та астроном Карл Саган та його видатна промова «Бліда блакитна цятка». Тому, без зайвих слів, переходимо до випуску.</p>	<p><i>Підложка:</i> космічна</p> <p><i>Перебивка:</i> шум сторінки</p>
Розповідь (основна частина)	
<p>Ведучий: Карл Саган народився 9 листопада 1934 року у Нью-Йорку. Як не дивно, його мати Рейчел назвала хлопчика на честь своєї мами - Клари Грубер. Вона на початку 20 століття емігрувала разом із чоловіком до Сполучених Штатів з містечка Сасів Львівської області. Дідусь Карла був човнярем на річці Буг, а тато Самуїл народився у Кам'янці-Подільському. Тож, видатний науковець має глибоке українське коріння.</p> <p>До речі, саме дідусь був найбільше здивований, коли дізнався, що Карл стане науковцем. Він вважав, що цією справою він на життя не заробить. Проте, як показав час, він помилявся. Після школи Карл вступив до Чиказького університету, а у 26 років став доктором астрономії та астрофізики, працював в університеті штату Індіана.</p> <p>Кредо науковця було вивчення проблеми виникнення життя на Землі та можливе існування життя у інших частинах Всесвіту. Захоплення такими ідеями астроному приніс астрофізик українського походження Йосип Шкловський та його книга «Всесвіт, життя, розум», яка завжди була для Сагана вірним супутником по життю. У 1966 році він навіть переклав її англійською та став співавтором книги. Це зробило йому чималу популярність серед американських авторів науково-популярної літератури.</p> <p>Саган брав участь у багатьох знакових програмах космічних досліджень майже 20 років. За його участі проводилися дослідження Венери, Марса, Юпітера та Сатурна. До речі, саме Саган наважився заявити, на перекір більшості науковців, що на Венері насправді немає нічого крім палаючої пустелі. Тоді вважалося, що на ці планеті вирує життя. А у програмах дослідження Сатурну, Саган розмістив всесвітньо відоме</p>	<p><i>Підложка:</i> космічна</p> <p><i>Перебивка:</i> шум сторінки</p> <p><i>Перебивка:</i> шум сторінки</p> <p><i>Перебивка:</i> шум сторінки</p>

<p>Послання позаземним цивілізаціям. На борту апаратів «Вояджер-1» та «Вояджер-2», він разом із колегами встановили короткі енциклопедії Землі: відеодиски з презентацією людської культури - малюнками, знімками, музикою, мовою та звуками живої і неживої природи. Чи досі Вояджери блукають у пошуках іншопланетян, чи їх вже знайшли - питання відкрите.</p> <p>Карл Саган, до того ж, брав участь і у проєкті A119, таємній операції американських повітряних сил. Мета проєкту була простою та геніальною - після запуску гагаріна в космос, аби підвищити моральний дух в США, планувалося... підірвати атомну бомбу на Місяці. Неочевидний варіант моральної підтримки, тож добре що його все ж таки не втілили в життя, а натомість вирішили висадити людину на Місяці. Саган же в цьому проєкті відповідав за прогнозування наслідків ядерного вибуху в умовах низької гравітації.</p> <p>Карл фактично започаткував у США новий вид літератури - науково-просвітницький, який заохочував людей цікавитися наукою, де все пояснювалося на пальцях. Вчений хотів, аби суспільство цікавилось астрономією та космічними дослідженнями. У 1980 році Саган видає книгу «Космос», яка стала найбільш продаваною за всю історію наукопопу англійською. Новинка 70 тижнів, тобто більше року, очолювала список бестселерів «Нью-Йорк таймс». Компанія PBS зняла по книжці однойменний фільм, де Саган виступав у ролі ведучого та простою мовою пояснював складні наукові речі. Серіал здобув шалену популярність - його дивилися півмільярда глядачів у 60 країнах світу.</p> <p>У 1995 році, за рік до смерті науковця побачила світ його нова книга «Блакитна п'ятка: Космічне майбутнє людства», яка, як не дивно, також стала бестселлером. «Нью-Йорк таймс» відзначило книгу як одне з найкращих тогорічних видань, а аудіокасета з озвучкою від Сагана навіть отримала премію Греммі, як одна з двох найкращих звукових книг року. Але ми тут саме заради промови, яку Карл Саган присвятив, як і всю свою книгу, нашому великому та водночас маленькому дому - планеті Земля.</p> <p>Це радше не промова, а одна з частин книги, проте все одно - дуже значуща. На створення цього спічу Сагана надихнув знімок, зроблений з апарату «Вояджер-1». На ньому планета Земля, така неймовірно велика зблизу, у космосі, всього лише маленька цяточка, дрібна крапка серед мільйонів інших.</p>	<p><i>Перебивка:</i> шум сторінки</p> <p><i>Перебивка:</i> шум сторінки</p> <p><i>Перебивка:</i> шум сторінки</p> <p><i>Перебивка:</i> шум сторінки</p>
Промова Карла Сагана	
<p>Актор: Подивіться ще раз на цю точку. Ось тут. Це дім. Це ми. На ньому всі, кого ви любите, усі, кого ви знаєте, усі, про кого ви коли-небудь чули, кожна людина, яка коли-небудь була, прожили своє життя. Сукупність нашої радості й страждання, тисячі впевнених релігій, ідеологій та економічних доктрин, кожен мисливець і добувач, кожен герой і боягуз, кожен святий і грішник в історії нашого роду жили там — на порошинці, підвішеній у сонячний промінь.</p>	<p><i>Підложка:</i> пише олівець</p> <p><i>Перебивка:</i> шум сторінки</p>
Розповідь (основна частина)	
<p>Ведучий: Саган зазначав, що всі наші проблеми, які здаються нам значущими, всього лише мить у безкінечній космічній історії. Цим він не намагався знецінити бодай якийсь аспект нашої, земної історії. Проте наголошував, що у масштабах Всесвіту, це - ніщо. Як би сумно це не звучало але, «наша уявна значущість, омана, що ми займаємо якесь привілейоване</p>	<p><i>Підложка:</i> космічна</p>

<p>становище у Всесвіті, піддається сумніву цією блідою цяткою.</p> <p>Головним меседжем науковця було те, що нашу Землю, наш дім ми маємо берегти. Бо у найближчому майбутньому у нас немає шансів переселитися на інші планети, колонізувати нові світи. Хоч Саган і сам займався пошуком інших світів та життям поза межами Землі, він закликав людей опустити очі з неба та озирнутися навкруги, наводити лад у нашому спільному домі.</p>	<p><i>Перебивка:</i> шум сторінки</p> <p><i>Перебивка:</i> шум сторінки</p>
Промова Карла Сагана	
<p>Актор: Земля — це єдиний відомий на сьогоднішній день світ, де існує життя. Немає іншого місця, принаймні в найближчому майбутньому, куди наш вид міг би мігрувати. Мабуть, немає кращого доказу безглуздості людської зарозумілості, ніж цей далекий образ нашого крихітного світу. Для мене це підкреслює нашу відповідальність ставитися один до одного більш доброзичливо, а також зберігати і плекати бліду блакитну цятку, єдиний дім, який ми коли-небудь знали.</p>	<p>Підложка: пише олівець</p> <p><i>Перебивка:</i> шум сторінки</p>
Розповідь (основна частина)	
<p>Ведучий: До своєї смерті, Карл Саган встиг випустити ще одну книгу, яка теж стала бестселером – «Світ, повний демонів: Наука як свіча в пільмі». Ідеї, які закладені в цій книзі, важливі і сьогодні - науковець зазначав, що без громадської позиції та загальної культури, необмежена свобода підприємництва може викликати регрес в інтелектуальному розвитку людини.</p> <p>Карл Едвард Саган помер на 63-му році життя, 20 грудня 1996 року. Він увійшов в історію як визначний науковець та видатний популяризатор науки. Скоріш за все, завдяки його працям, у науку прийшла не одна людина. Саган був відзначений десятками престижних відзнак та премій. Зокрема, найвищою відзнакою Національної академії наук США «за значний вклад у використанні науки на благо суспільства». За два роки після смерті науковця, на його честь заснували медаль імені Карла Сагана за успіхи в поширенні наук про планети. Пулітцерівська премія (1978). А на Марсі існує навіть кратер, названий на честь астронома - Саган.</p>	<p>Підложка: космічна</p> <p><i>Перебивка:</i> шум сторінки</p> <p><i>Перебивка:</i> шум сторінки</p>
Завершення	
<p>Ведучий: Карл Саган - неймовірно талановита та розумна людина. Його внесок у розвиток астрології, космічних досліджень та зацікавленості суспільства наукою, неможливо переоцінити. Він залишив по собі великий слід, а цей його спіч після першого прослуховування залишив мене наодинці з думками на декілька годин, тому закликаю вас знайти повну версію цієї промови і осягнути, що слова видатного американського вченого Карла Сагана ніколи не втратять своєї актуальності. Для вас сьогодні мовив Даня Миронюк, а ви слухали проєкт «Історія творилася словами». Дякую, що були з нами, ще почуємось.</p>	<p>Підложка: основна</p> <p><i>Шум</i> натовпу людей</p>

**Декларація
академічної доброчесності
здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ**

Я Миронюк Данило Максимович, студент 4 курсу, форми навчання денна, факультету журналістики, спеціальність журналістика, адреса електронної пошти danipenguin.dp@gmail.com,

- підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «Українські подкасти про кіно: формально-змістові характеристики» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлений/ознайомена;

- заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;

- згоден/згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

Дата _____ Підпис _____ Д. М. Миронюк

Дата _____ Підпис _____ Ю. В. Любченко

ABSTRACT

The master's thesis is devoted to the analysis of such a topical topic as the historical issues of journalistic audio projects.

The object of the study is Ukrainian podcasts on a historical topic.

The subject of the study is the formal and content characteristics of podcasts about historical figures. The main purpose of the article is to create a podcast about historical figures who became famous thanks to their oratory. This led to the performance of such tasks as:

- generalize knowledge about oratory as a method of persuasion in the historical context;
- consider the Ukrainian market of podcasts devoted to historical topics;
- create a podcast about historical figures who possessed the art of oratory.

The article examines the approaches and problems of these projects. First, in this way we will be able to get an idea of the market for podcasts on historical topics. Secondly, in the course of the work, we will also create a podcast about public speaking in the context of world history.

The scientific novelty of the presented research lies in the study of the topic, issues, content, approaches and views on historical audio projects.

Keywords: story, public speaking, public speaking, podcast, issue, episode.